Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэ гарана | № 25 (13820) | 1975 оной январиин 30, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

...ӨРЫНГӨӨ ТҮЛӨӨ, ...ҮН ТЭРЭ ...ХҮБҮҮНЭЙ ТҮЛӨӨ!

...совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ... түйлаhаар 30 жэлэй ойе тэмдэглэхээ бэлдэжэ ... «Эх агууехэ илалтын ойе ёhотоор угтаха, ажа... фронт дээрэ шэнэ амжалтануудые түйлахэ тэм... гээшэ совет хүн бүхэнэй патриотическа уялга бо... гээд партида, совет арадта КПСС-эй Центральна ... хандаhан Хандалга дотор хэлэгдэнэ. Партиин ... ма 9 болотор мяха гүрэндэ тушааха хахад жэ... түсэб дүүргэхэ гэhэн уялга олохон колхоз, сов... абаа. Түрүү малшад үнеэн бүриhөө ехэ hү hааха, ... хурьга абаха, ехэ мяха гүрэндэ тушааха, хабарай ... эрхимээр бэлдэхэ гэhэн үгэеэ болото хэрэ... Совет хүнүүд мүнөөнэйнгөө ажал хэрэгые ... эрэгтэй түлөө гэжэ дэмы нэрлэдэггүй: партиин хэрэгэй — ... хэрэгтэй түлөө фронт дээрэхи шэнгеэр тэмсэхэ...

...у Илалтын hайндэрээ ажалай бэлэг бариха гэhэн ... дунда «Өөрынгөө түлөө, мүн тэрэ хүбүүнэй ... дэнэй урматай хүдэлөөн онсо ехэ удха... Энэ хүдэлөөе Москвагай гутал оёдог «Буревест-... нэгэдэлэй залуу хүдэлмэришэд Игорь Скрипин, ... Дьячков, Бабаевай нэрэмжэтэ фабрикын хүдэлмэ-... Ирина Бондарева гэгшэд үүсхээ. Энэ хүдэлөөнэй ... Эхэ оронойнгоо түлөө шуhаа тулал-... ами наhаяа үгэhэн нүхэрэйнгөө түлөө хүдэлжэ, ... түсэб даабарие дүүргэхэ гэhэн уялга, тэрэ хүн ... түлөө үшөө нэгэ түсэб дүүргэхэ, хамта дээрэ ... хоёр түсэб дүүргэхэ зорилго урдаа табина.

... республикада энэ хүдэлөөе түрүүлэн локо-... заhабарилгын заводой залуу хүдэлмэришэд ... Заводой электро-заhабарилгын цехэй нүхэр Н. ... бригада Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаhан ... Димитрович Орелой түлөө, локомотив сут-... цехэй слесарьнууд комсомол-залуушуулай нү-... Николаевай бригада манай Алас-Дурна зүгэй хилэ ..., баатарай үхэлөөр унаhан Николай Пет-... түлөө хүдэлжэ, өөhэдыхиинь гадуур, үшөө нэгэ ... түсэб дүүргэхэ гэжэ шиидээ. Тинхэдэ Улаан-... кондитерскэ фабрикын, Сухын арhанай заводой ... хүдэлмэрилэгшэд энэ хүдэлөөндэ оролсохые мүн ...

... үүсхэл үнинэй түүхэтэй юм. Фронт ... нүхэрэйнгөө, ахань дүүнэрэйнгөө түлөө ... тэhэн үүсхэл Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ... үедэ бүхы орон дотор дэлгэрээ hэн. ... республика дотор нэгэ халаанда ... хүдэлжэ ... поли, ферма ... гэргээ орохогүй. Фронт ... түсэбүүдые хамтынхаа ... дүүр-... хүдэлөөн дэлгэржэ, фронтые хамаг юумэнээр ... хангаха байhан ушарые хэн мартахаб! Өөрынгөө ... мүн тэрэ хүбүүнэй түлөө хүдэлөөн ... гараа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Энэ хадаа со-... үшөө нэгэ гайхамшагта үльгэр жэшээ. ... хүн сэхэ байhаниинье, ... энэ жэшээ харуулна. ... колхоз, совхозуудай дайнда ... хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнэ дамжаггүй. ..., манай эндахи ... Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда олон хүбүүд, басагадай ... түлөө ами наhаяа үгөө юм. Мүнөө нютаг бү-... дурасхаалда хүшөө-памятнигууд бодхоогдоо.

... Тингэбэшье совет арадай Агууехэ илалтын 30 жэ-... тэмдэглэжэ байhан жэлдэ тэдэнэй дурасхаалые ... ажалаараа, ажалайнгаа фронт дээрэ ехэ амжал-... тэмдэглэхэ гээшэ ами наhаяа үгэhэн тэдэнэй ... мүнхэрүүлхэ ябадал гэhэн удхатай юм, тиигээд ... мартагдаагүн, юуншье мартагдахагүй гэhэн манай ... шалан бодотоор баелжэ байhаниине харуулна, Тии... энэ хүдэлөөн манай ажалшан бүхэнэй эгээн дүтын ... болохо зэргэтэй.

...омолой организацинууд энэ үүсхэлэй удха шанэ-... ондо ойлгуулха, нимэ хүдэлмэрине эмхидхэхэ та-... юумэ хэхэ болоно. Залуу хүнэй сэдьхэл хүдэлгэ-..., өөрын үльгэр жэшээ, нүхэр ёhоной туhаламжа ... гүй хэрэгтэй. Энэ хүдэлөөе илангаяа хүдөө ню-... дэлгэрүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Хүдөөгэй ... мүнөө эгээн харюусалгатай хаhадаа оронхой. ... үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ. түл түрэсэеэ ... гүйгөөр абаха, мяха, hү тушааха түсэбөө дүүргэхэ. ... тарилгада бэлдэхэ гэхэ мэтэ харюусалгатай ... гэдэжэ байна. Энэ хаhада hайнаар хүдэлжэ гара-... дүнгүүд hайн байха ха юм. Түсэбтэ табан жэ-... түгэсхэхы жэлые амжалта түгэс жэл болгоходо энэ ... туhалха байна.

... организацинууд, коммунистнууд залуушуу-... энэ hайн hайхан үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, ... хэрэгээ эмхидхэхэдэнь комсомолшуудта үдэр бү-... туhаламжа үзүүлжэ байха болоно. Эхэ оронойнгоо ... ами наhаяа үгэhэн ахanaрайнгаа түлөө хүдэлхэ гэ-... хүдэлөөн гансашье залуушуулай хэрэг бэшэ гэжэ hа-... Энэ хадаа ажалша хүн бүхэнэй нангин хэрэг ... Энэ үүсхэл хаа хаанагүй дэмжэгдэнэ, дэмжэгдэхэ-... нимэ хүдэлөөе зүбөөр эмхидхэхэ, hайнаар ... hайн эрхэ нүхэсэл байгуулха, дэмжэлгэ туhа-... хүргэжэ байха гээшэ тэрэнэй хүгжэлтэдэ ехэ түл-... боложо үгэхэ бшуу. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, манай оро-... залуушуулай патриотическа үүсхэл ажалша ... бүхэндэ халуунаар дэмжэгдэхэ. Тиигэжэ Эсэ-... хамгаалгын дайнда илажа гарагшадай дурас-... манай үетэнэй ажал хэрэгүүдээр мүнхэрүүлэгдэхэ.

Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД, ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. И. НИКОЛАЕВАЙ элидхэлhээ

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет араднай табан жэлэй дүрбэн жэлыень эршэмтэ ажалаараа түгэсхэбэ. Мүнөө хүдөөгэй ажалшад бүхы совет арадтаяа хамта КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгые, бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствын тогтоолые тон ехэ урма дэбжэлтэтэйгээр угтажа, 1975 онние, бүхы табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө габшагай шангаар ажаллажа байна.

Республикын хүдөөгэй ажалшад табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлые, илангаяа тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлые ямар үрэ дүнтэйгөөр дүүргэээ гээшэб? Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ бүхыдөө 7 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Нёдондо хамтадаа 259 миллион түхэригэй продукци абтаа. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада дунда зэргээр жэлэй 474 мянган тонно таряан абтаа гэхэ гү, али урдахи табан жэлэй дүрбэн жэлэйхидэ орходоо 32 мянган тонноор ехэ таряан хуряагдаа. Илангаяа Кабанскын, Түнхэнэй, Прибайкалиин аймагуудай ажахынууд ороohо таряанай hайн ургаса абаhан байна.

Зарим түрүү ажахынууд, жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозууд, Кабанскын аймагай Байгалай совхоз, Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхоз, Түнхэнэй аймагай Туранай совхоз гэхэ мэтэ ажахынууд гектар бүриhөө 13,6—16,7 центнер хүрэтэр ургаса хуряаба. Хэнэйшье мэдэhээр, Хориин аймаг эгээл ехээр ган гасуурта дайрагдажа, ажахынуудынь ехэхэн хохидолдо ородог. Тиигэбэшье эндэхи Анаагай совхоз газар тарьялангайнгаа культурые дээшэлүүлhэн, хабарай тарилгые таарамжатай болзор соо хэжэ, поли бүхэндэ тодорхой агротехникэ хэрэглэдэг болоhоной ашаар таряанай муу бэшэ ургаса хуряадаг.

Энэ жэшээ дээрэhээ харахада, түсэб, уялгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг гансашье сагай уларилhаа дулдыдана бэшэ, тэндэхи ажахынуудай ямараар хүдэлhэнhөө, ажалаа хэр зэргэ hайнаар эрхилэн хүтэлбэрилhэнhөөнь болоно бшуу.

Гэхэтэй хамта сагай уларилай таарамжагүйhөө боложо, таряан болон мал ажалай продуктнуудые абаха түсэб бүхы дээрээ дүүргэгдээгүй, табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбөөр хараалагдаhанhаа нилээд ехэ ороohо таряан, хартаабха, овощ, мяхан, hүн, ноohон, үндэгэн дутуу абтаа.

Саашадаа ороohо таряа ехээр ургуулдаг болохын тула хаа хаанагүй газар тарьялангай культурые дээшэлүүлхэ, ороohото ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ шухала. Илангаяа бага ургаса үгэдэг нэгэ жэлэй ногооной тарилгые хороожо, ой модо сэбэрлэжэ, ороohото ургамалай тарилгые ехэ болгохо ёhотойбди. Мүн урдань хахалагдаhан аад, орхигдошоhон газарые дахин hэргээжэ ашаглаха, харгын захаар хэрэглэгдээгүй байhан газарые элдүүрилхэ саг ерээ. Тингэжэ гансахан энэ жэлдэ 25—30 мянган гектарhаа бага бэшэ газар шэнээр хахалжа ашаглаха зорилго табигдана.

Ороohо таряа ехээр абаха үшөө нэгэ арга юуб гэхэдэ, минеральна үтэгжүүлгэ ажахы бүхэндэ ехээр хэрэглэхэ ёhотой болонобди. Энэ жэлдэ ажахынууд нёдондонойхиhoo 11,5 мянган тонноор ехэ үтэгжүүлгэ абаха байна. Тэрэнэй ашаар хартаабха, овощ, тэжээлэй корнеплодуудые тариха газарта минеральна үтэгжүүлгэ дүүрэн нормоор оруулха, мүн кукуруза, ороohото ургамал, олон жэлэй ногоо тариха газарташье минеральна үтэгжүүлгэ горитой оруулха аргатай болоно.

Гэбэшье олонхи ажахынуудта үгтэhэн минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй, муугаар хадагалагдажа, гээлтэ хоролтодо ороно, шанарынь муудана. Гансахан нёдондо Яруунын, Загарайн, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Бэшүүрэй аймагуудай олохон ажахынууд бүхыдөө 12,7 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ зөөжэ абаагүй.

Шэниисэ hайн үрэжэлтэй, урда жэлынь сэбэр паар болгогдоhон газартал ехэ ургаса үгэдэг. Харин тэрэниие хэдэн жэлдэ нэгэл газарта тарихада ёhoop урганагүй. Жэшээнь, паар байhан газарта түрүүшын жэлдэ шэниисэ таряад, удаань тэндээ обёос ургуулхада баhал муу бэшэ ургаса үгэдэг. Гэбэшье олонхи аймагуудта бүхы тарилгын талмайн 66—71 процентые имагтал шэниисэ эзэлдэг байна.

Ороohо тарианай ургасые эрид дээшэлүүлхэ, малай тэжээл ехээр абадаг болохын тулада бүхы ургамалнуудай hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэ бэлдэхэ хэрэгтэй. Тингэбэшье манай ажахынууд hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэтэй болохо тушаа бодото оролдолго гарганагүй. Нёдондо колхоз, совхозуудай тариhан бүхы ороohоной хүрэнгын 37 процентнь ёhoop сэбэрлэгдээгүй, ургаха шадалаар муу, аяар 67 процентнь гурбадахи классай, тарилгын шанарта хүсэд хүргэгдөөгүй байгаа. hайн шанартай 1-дэхи, 2-дохи классай үрэhэн үшөөл бага байhаар. Илангаяа Зэдын, Яруунын, Загарайн, Сэлэнгын, Хэжэнгын болон Улаан-Үдын аймагуудай зарим колхоз, совхозууд үрэhэ хүрэнгэ hайн шанартайгаар бэлдэхэ хэрэгтэ анхарал үшөөл мууса табина.

Шэнэ газар ашаглан, тарьялангай хубаарилгые hайнаар табижа, энэ жэлдэ 630—650 мянган гектарта ороohото ургамалнуудые тариха зорилго табигдана. Байгша ондо тарилга хэгдэхээр бэлдэгдэhэн 146 мянган гектар сэбэр паарай оройдоол 60 процентнь агротехническэ hайн болзор соо хахалагдаа. Сэбэр паарые буртаг үбhэгүй сэбэр байлгаха хүдэлмэри олонхи аймагуудта муугаар хэгдэнэ. Мүн намарай пааршье ехэнхидээ хожом болошоhон хойно, сентябрь, октябрь соо хахалагдана.

Мүнөө үедэ республика дотор hалхинда үлеэгдэжэ, уhанда нуража муудадаг хүрьhэтэй газарые хамгаалха гээшэ ехэхэн шухала асуудал болоно. Гэбэшье тиимэ газарые шаблаагүй анзаhаар хахалха, hолоомын узуур дээрэ үрэhэ сеялкээр тариха, ороohо таряа зурууд зуруудаар тариха гэхэ мэтэ түрүү онол арганууд үшөөл үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Элбэг ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаа hаа, адууhа мал түргэн олошорхо, ашаг шэмэнь ехээр дээшэлхэ байна. Ажахынуудтамнай уhалагдадаг сабшалан, бэлшээри үргэдхэхэ, уhалуурiин барилгануудые олоор бодхоохо, олон жэлэй hайжаруулагдаhан бэлшээри бии болгохо талаар яhала ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тэжээлэй ургамалнуудые таридаг газарта, сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэшье горитой оруулагдадаг болоо. Хэды тиигэбэшье адууhа малаа үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангажа шаданагүйбди.

Гол түлэб кукурузын ургасаар ажахынуудта силос дарагдадаг гээшэ. Теэд тэрэнэй ургаса жэлhээ жэлдэ бага боложо байнхай. Кукуруза тариха газарта наг шэбхэ. минеральна үтэгжүүлгэ мүртэй оруулагда-

нагүй. Энэ ургамалые ургуулдаг звенонуудшье тараагдашанхай. Малай тэжээлэй шэмэтэ зүйлөөр баян байхынь тула горох, наран сэсэг гэхэ мэтые холижо таридаг болохо хэрэг тоогдоногүй. Саашадаа кукуруза ургуулдаг тусхай звенонуудые бии болгохо, урдань үндэр баян ургаса абадаг дүршэлтэй кукурузашадые оложо табиха байна.

Тэжээлэй корнеплодуудшье hайнаар ургуулагдадаг гэхэ аргагүй. Зарим звенонуудай гектар бүриhөө 500, тэрэнhээ дээшэшье ургаса абажа байхадань, бүхы дээрээ республика дотор куузикугай мүртэй ургаса хуряагданагүй. Ган гасуурта дайрагдаа гээд, нилээд ехэ газарай ургаса оройдоошье хуряагдангүй орхигдошоно.

Республика доторнай бүхыдөө 108 мянган гектар уhалагдадаг сабшалан тоологдоно, энэнь бүхы сабшалангай 29 процентнь болоно. Тэндэhээ нёдондо хамта 145,5 мянган тонно үбhэн абтаа гэхэ гү, али бүхыдөө абтаhан үбhэнэй 42 процентнь уhалагдадаг газарhaa хуряагдаа. Уhалагдадаг сабшалангай ургаса хуурай добо газарайхиhaa гектарай 6,2 центнерээр дээшэ байба. Гэбэшье бүхы дээрээ уhалагдадаг сабшалан үшөөл hанаhанда хүрэмэ ехэ ургаса үгэнэгүй. Түрүү ажахынуудай, звено болон луговодуудай дүй дүршэлhөө харахада, олонхи аймагуудай сабшалан дээрэhээ гектарай 20—30 центнер, зариманhаань 50 центнер ургаса абаха арга боломжо бии. Жэшээнь, нёдондо Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой луговод К. Г. Ястребовай звено 175 гектарайга бүриhөөнь 43 центнер үбhэ абаа.

Уhалагдадаг сабшалан дээрэhээ зарим тэды ашаг үрэ гарабашье, харин уhалагдадаг тарианай газарhaa мүртэй ехэ ургаса абтанагүй. Мүнөө овощ, тэжээлэй корнеплодууд, хартаабха гол түлэб уhалагдадаг газарта таригдана. Мүн горитойхон уhалагдадаг газарта ороohото ургамалнуудшье таригдана. Теэд бүхы дээрээ уhалагдадаг газарhaa hанаhанда хүрэмэ ургаса абтанагүй. Нёдондо 10,2 мянга гаран гектар таряалан 2—3-hаа байха, оройдоо нэгэшье дахин уhалагдангүй үлөө.

Байгша ондо ажахынуудта газар уhалха элдэб барилга хэхэ хүдэлмэридэ 20 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Мүн саашадаа олон жэлэй уhалагдадаг бэлшээрие бүри hайнаар ашаглаха, зу-

бөөр харууhалха, мүн холын, үндэр хада уула газарай бэлшээри зүбөөр ашаглаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаха байна.

Бусадтай тон адли эрхэ байдалда хүдэлжэ байгаад, эрхим үрэ дүн түйладаг ажалай түрүүшүүл колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Тэдэнэй тоо жэлhээ жэлдэ олошорно. Үнгэрhэн жэлдэ 1393 хонишодой бригадын 246-ниинь зуун эхэ хонин бүхэнhөө 100-hаа дээшэ хурьга абаа. Олохон хонишод табан жэлэйнгээ даабарие дүүргээ. Үниинэй суутай хонишод Д. Я. Свистунов, Г. Л. Рабдаев гэгшэд зуун эхэ хонин бүриhөө 121—150 хурьга түлжүүлээ, хонин бүриhөө 4,5—4,6 килограмм ноohо хайшалаа. Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой хонишон Ц. Б. Цыденова, Ивалгын ОПХ-гай хонишон Е. Ц. Бадмаев болон бусад жэлhээ жэлдэ хурьга олоор абана, ноohо ехээр хайшална. Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишод Ц-Д. А. Дагбаев, Түнхэнэй аймагай Лениинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод Д. Ц. Шойбонов, Р. С. Янданов, В. С. Янданов, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон О. Э. Сангадиева гэгшэд табан жэлэйнгээ даабарие дүрбэн жэл соо дүүргэнхэй.

— Нёдондо бүхы 4818 hаалишадаймнай 1671-ниинь үнеэн бүриhөө 2000 килограммhаа дээшэ hү hаагаа. Тэдэнэй дундаhаа Сэлэнгын совхозой суута hаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвацкина даажа байhан 20 үнеэдэйнгээ тус бүриhөө 5833 килограмм hү hаагаа гэхэ гү, али социалис уялгаяа 640 килограммаар үлүүлэн дүүргээд, табан жэлэйнгээ түсэб 1973 оной октябриин 1-дэ бэелүүлээ юм. Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Т. С. Закирова, Улаан-Үдын аймагай hуралсалай «Байкал» ажахын hаалишан С. П. Степанова гэгшэд үнеэн бүриhөө 4546—5625 килограмм хүрэтэр hү hааба.

Холын бэлшээрие hайнаар хэрэглэжэ, Захааминай, Яруунын, Түнхэнэй аймагуудай олохон малшад зунай бэлшээриин зуун үдэр соо үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммhaa дээшэ нэмээhэн байна. Жэшээнь, Захааминай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой малшан нүхэр Дымбрылов үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1224 граммаар нэмээгээ юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ олохон ажахынууд хонидые шахан таргалуулха талаар дүй дүршэл хэрэглэжэ эхилээ. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай «Никольский» совхоз нёдондо тус тустаа 34 килограмм шэгнүүртэй 1400 хони 50 гаран хоног соо шахаад, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 204 граммаар нэмээгээ гэхэ гү, али бултыень тус тустань 45,9 килограмм шэгнүүртэй болгожо гүрэндэ тушаагаа.

Тинхэтэй хамта мал ажал эрхилэлгэдэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дундануд үшөөл олон. Олохон ажахынуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой мүртэй олошорногүй, үнеэд, эхэ хонид олоорoo hубайрна. Нёдондо колхоз, совхозуудта зуун үнеэн бүриhөө дунда зэргээр оройдоол 74 тугал, зуун эхэ хонин, бээ хүсэhэн зуhаг бүхэнhөө 75 хурьган, эхэ гахай бүхэнhөө 12 поршоонхо абтаа. Баунтын, Захааминай, Зэдын, Баргажанай, Ахын аймагуудта бүришье үсөөн түл абтаhан байха юм. Илангаяа Сэлэнгын, Хяагтын, Түнхэнэй, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта эбэртэ бодо мал олоор гарзалуулагдаа. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Хяагтын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта хонид олон гарзалhан байна.

Манай олохон ажахынууд гансашье эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абана бэшэ, тэдэнэйнгээ гаргашые хорооходо, шанарыень hайжаруулха, хамтын мүнгэ зөөрие арьбалха, алмаха тушаа горитой амжалта түйлана. Энэ талаар Кабанскын совхоз, Хяагтын аймагай «Родина», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозуудые дурдажа болоно. Гэбэшье 1975 ондо республикын үйлэдбэриин нэгэдэлэй 56 совхозуудай оройдоол зургааниинь сэбэр ашаг олзотой гараа, үлдэгшэ 47 совхозууд 13,6 миллион түхэригэй гарза хэhэн байна. Хэрбээ 1970 ондо совхозууд үйлэдбэриин гол фондын 1000 түхэриг бүхэндэ 466 түхэригэй продукци абаhан байбал, нёдондо тэрэнь оройдоол 402 түхэригтэ хүрөө.

1975 ондо хүдөөгэй ажалшадай урда ехэхэн зорилго табигдана. Илангаяа «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинууд, хүдөөгэй барилгын организацинууд, колхоз, совхозуудые шефтэ абаhан промышленна предприятинууд нилээд ехэ барилгын хүдэлмэри хэхэ ашаглалгада оруулха зэргэтэй.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудал бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Тиимэhээ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, фашизмые илаhанhaa хойшо 30 жэлэй ойе манай орон, мүн дэлхэйн бүхы түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн тэмдэглэхээе байна. Энэ hайндэрые ажалай эрхим амжалтаар угтахын түлөө хүдөөгэймнай ажалшад баhал хам орохо байhаниинь лабтай.

...АГНАЛНУУДЫЕ БАРЮУЛБА

...Н. Лениинэй Мавзо-...ажалшадай тонбунануу-... Кремлиин башниинууд ...онуудые hэльбэн шэ-... хүдэлмэри болзор-...рид дүүргэhэнэй түлөө ...со шалгарhан хүдэлмэ-... инженерно-техниче-...дэлмэрилэгшэд ба ал-...ажалшад СССР-эй Вер-... Соведэй Президиумэй ... ёhoop, Советскэ ... орденууд болон ме-...далаар шагнагдаа. ...эр дээдэ шагналнууд ...н 28-да Москвада Кремлиин Ехэ ордон соо барюулагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе орденууд, медальнуудые барюулха зуураа, шагнагдагшадые үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыень, ажалдаа шэнэ амжалтануудые түйлахыень тэдээндэ хүсөө.

Шагналнуудта хүртэгшэд эдэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ халуун баясхалан хүргэбэ.

Юhэдэхи табан жэлэй hүүлшын жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, шадабари мэргэжэлээ зорюулхабди гэжэ эдэнэр найдуулаа.

(ТАСС).

...ЫИ АРМИИН СУРТАЛ БОДОЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...армиин суртал бо-... хүдэлмэрилэгшэдэй ... январиин 28-да ...ада нээгдээд, элдэб ...уудта, бүлэг сэрэгүүд-... флодуудта, сэрэгэй ...лиинуудта, хилын ха-... болон дотоодын сэ-...дтэ алба хэжэ байг-... янза бүриин зэбсэгтэ ...нүүдэй ба сэрэгүүдэй ...лэгшэд хабаадана. ...ПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко КПСС-эй ЦК-гай шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэхи суртал бодолой хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев мүнөөнэй оршон байдал, уласхоорондын коммунис хүдэлөөн тухай хэлэбэ.

Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. А. Епишев, тэрэшэлэн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй командирнууд, политхүдэлмэрилэгшэд, суртал бодолой эмхинүүдэй бусад түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. (ТАСС).

Совет-Американ комиссиин сесси

...ЕНЕВЭ. (ТАСС). Со-...мерикан зүбшэлэлгэ ...үргэлжэ хэхэ комис-... сесси январиин 28-да ...нээгдээ.

...нэ комисси СССР США ...ой хоорондо 1972 оной ... 22-то баталагдаhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорой, Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай саг зуурын хэлсээнэй, тэрэшэлэн 1971 оной сентябриин 30-да хоёр ороной хоорондо баталагдаhан, Ядерна дайнай үүдхэгдэхэ аюул бага болгохо хэмжээнүүд тухай хэлсээнэй уг зорилгонуудые, эрилтэнүүдые бэелүүлгэдэ туhа хүргэхэ зэргэтэй юм.

Түгэсхэхы жэлэй габшагай алхамууд

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРhӨӨ

Нээмэл аргаар нүүрhэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд үнгэрhэн жэлэйнгээ даабари болзорhоонь урид дүүргээ бэлэй. 1973 онойхитой сасуулхада, 6,7 процентээр ехэ продукци гаргаhан байха юм. Эдэнэр байгша оной түрүүшын үдэрhөө улам эршэтэйгээр ажаллана. Январиин түрүүшын хорин үдэр соо 43 мянган тонно нүүрhэ малтаха даабаряа 56 мянганда хүргөөд байна. Түсэбhөө гадуур 12 мянган кубометр газар малтагдаа.

А. Я. Годяцкиин хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи участогай хүдэлмэришэд hайн шанартай нүүрhэ ехээр малтажа, бэшэнэйнгээ дундаhаа эрхимлэбэ. Экскаваторай машинистнууд Ф. Н. Башкеев, Г. С. Покацкий, В. К. Федосеев гэгшэд халаан бүриингөө даабари 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Нээмэл аргаар нүүрhэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд түгэсхэхы жэлдэ абаhан уялгаяа дүүргэхын тула хаба шадалаа гаргажа эхилээ.

И. МАЛЬЦЕВ.

Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы удха шанартай табадахи жэлые нэрэтэй түрүүтэйгөөр дүүргэхын тулада, манай совет арад тэмсэжэ эхилбэ. Мүнөө промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай ажалшад дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые баталан абана. Энэнь КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгада харюу боложо үгэнэ гээшэ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой машинно-ванна цех предприятиин соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг коллективүүдэй нэгэн юм. Тус цехэй хүдэлмэришэд hая социалис уялгануудаа баталан абаа.

УЯЛГАНУУД БАТАЛАГДАБА

Тэрээнэй ёhoop энэ коллектив 1975 оной декабриин 30-най үдэр жэлэйнгээ түсэб дүүргээд байха зорилготой. Тиигэхэ зуураа, 45 мянган дүрбэлжэн метр шэл даабариhaa гадуур гаргаха юм. 15 мянган дүрбэлжэн метрыень Агуу ехэ Илалтын 30 жэлэй ойн үдэр болотор үйлэдбэрилхэ гэжэ энэ цехэй хүдэлмэришэд шиидээ.

1975 оной туршада уралан нарижуулгын 25 дурадхал оруулжа, 15 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха, арьбалха зорилго мүн лэ урдаа табина. 120 гонно элдэб янзын түлишэ, 15 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмахын, түсэбhөө гадуур 5 тонно түмэрэй хаядаhа гүрэндэ тушаахын түлөө энэ коллектив тэмсэхэ болоно.

Гадна найман янзын элдэб шэнэ түхеэрэлгэ, хоёр поточно лини ашаглалгада оруулха, нэгэдэхи системын пеэшэн шэнэлэн заhаха байна. Юhэдэхи табан жэлэй hүүлшын жэлдэ 41 хүн мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, 25 хүн хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын hургуулида hуража, дунда эрдэмтэй болохо юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

„ГЭСЭРЭЙ" ШЭМЭГЛЭЛ ТУХАЙ

Буряад арадай үндэhэн болбосоролой суута дурасхаал— «Гэсэр» гэжэ үльгэрэй юhэн hалаагай оршуулгые Москвагай бэлигтэ поэт, оршуулагша Семён Липкин бүтээгээ гэжэ мэдээжэ. Тэрэ оршуулгые 1976 ондо Буряадай номой хэблэлээр гаргаха тушаа бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

«Гэсэрые» шэнээр шэмэглэжэ байhан залуу уран зураа-ша Доржи Нурбуевай түрүүшын дүшөөд зураг Буряадай номой хэблэлдэ уржадар хаража үзэлгэн болобо. Эрдэмтэд, уран зураашад, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд уран зураашын хэhэн юумэнүүдые яhала зохидшоогоо. Бүхы дээрээ 120 зураг хэгдэхэ гэжэ Нурбуев ямар зорилго шиидхэжэ байhан тухайдаа хэлэхэ зуураа тайлбарилба. Үльгэрые хэблэхэ саг хүрэтэр дүүргэхэ түсэбтэй юм ха. Эрдэмтэд А. И. Уланов, Ц-А. Д. Дугарнимаев, поэт Ц. Галсанов, редактор Н. Ильина болон бусад нүхэд залуу уран зураашын зүб шэглэлтэйгээр хүдэлжэ эхилhые тэмдэглэхэ зуураа, зарим тэды ажаглалта хэhэн байна. Юрэдөө, залуу уран зурааша урда тээнь хэгдэhэн шэмэглэлэй янза түхэлые дабтангүй, Гэсэрэй образые өөрынхеэрээ тайлбарилха гэжэ шиидэhэниинь hайшаалтай.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

ЗУУҺАА—150 ХУРЬГА

Борьёогой совхозой ахалагша хонишон В. Г. БАЗАРОВ:

Үнгэрһэн жэлдэ хэһэн, бүтээһэн юумэмнай ехэ. Манай совхозой, аймагай ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, адууһа малайнгаа тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэхэ талаар нилээд амжалтануудые түйлажа, республика доторoo эрхимлэжэ гараһан байна. Нёдондо аймагай хонишод ажалдаа шэнэ илалта түйлаа һэн.

Аймагай партийна, советскэ органууд, «Зэдын үнэн» газетэ ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо талаар горитой оролдоһон байна. Аймаг дотор коммунис ажалай болон түрүү дүршэлэй һургуули хүдэлөө. Мэргэжэлдээ һургаха гэһэн манай совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаевай үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэһэн байгаа. Тиигэжэ түрүүшүүлэй тоо нилээд олошороо.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгатай, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой танилсаха зуураа, аймагай ажахынууд нёдондо хоорондоо баталһан договоройнгоо дүүргэлтые бэе бэедээ ябажа шалгалсаад, шэнэ договорнуудые баталһан байна.

Би отарадаа гол түлөб һамгантаяа ажалладагби. Шэнэ жэлдэ отарынгаа зуун хонин бүриһөө 150 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,3 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа эхэһээнь һалгааха үедэнь 23 килограммда хүргэхэ социалис уялга абанхайбди. Иимэ уялга абахадамни гайхалдаһан, дээгүүрдүүлээ гэһэншье хүнүүд бии һэн. Теэд манай тоолоод үзэхэдэ, энэ ехэ зорилгодоо хүрэхэ аргатай байнабди. Юуб гэхэдэ, мүнөө харууһалжа байһан хонидоо түрүүшынхеэ хурьгалуулхадаа зуун толгой бүриһөөнь 111,5 хурьга, хоёрдохёо түрүүлхэдээ 138,7 хурьга томо болгоо һэмди. Тиимэһээ манай суута хонишон Д. Я. Свистуновой жэшээ дээрэһээ харахада, гурбадахяа хурьгалуулхадаа 150-да хүрэхэл ёһотойбди.

Урда жэлэйхидэ оробол, хониднай тарган. Хэрбээ 1973 ондо хонидоо бэлшээхэ 20 гектар зелёнкотой байгаа һаа, нёдондо тэрэмнай 43 гектарта хүргэгдөө. Һүрэгөө намартаа 16 үдэртэ үрэжүүлжэ дүүргээ һэмди. Мүнөө хонин бүридэ үдэртэ 400 грамм талха тарянанай зүйл, 1 килограмм үбһэн, 100 грамм ногооной гурил үгтэнэ. Хонидоо бүлеэн уһаар уһалнабди. Совхозой дирэкци энэ жэлдэ хурьгашадаар шадабаритай бэрхэ хүнүүдые үгэхэбди гээ һэн. Иимэ байдалда һанаһандаа хүрэхэл байхабди.

КОМСОМОЛШУУДАЙ, ЗАЛУУШУУЛАЙ ХЭРЭГ

Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой һаалишан Н. Б. ЛХАМАЖАПОВА:

Манай комсомол-залуушуулай Дэбээнэй һү һаалиин фермын коллектив нёдондо түсэб, уялгануудаа урагшатайгаар дүүргээ. Үнеэн бүриһөө 2346 килограмм һүн һаагдаһан байна.

Фермэдэмнай ВЛКСМ-эй 9 гэшүүд ажалладаг. Ахалагша һаалишан Ашагта Цыбендоржиева, фермые даагша Цылхажаб Жигмытова залуушуулда ехэ анхаралтайгаар хандадаг, ажалдамнай али болохоор туһаладаг. Тиигэжэ бидэнэр жэл ерэхэ бүри мэргэжэл шадабаритай боложо байнабди. Би үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3295 килограмм һү һаажа, түсэбөө холо үлүүлһэн байнаб.

Комсомолшууд, залуушуулнай ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг. Фермымнай ажал ехэтэй хүдэлмэри гол түлөб оньһожоруулагданхай. Фермээ бидэнэр жэшээтэ һайнаар, сэбэрээр байлгаха гэжэ оролдонобди.

Үбһэ, тэжээлэй хомор байбашье, тэрэнээ гамтайгаар, зүбөөр гаргашалжа, 1975 ондо нёдондонойхиһоо ехэ һү һааха зорилготойбди. Манай фермэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Залаагай фермын коллективтэй мүрысэдэг. Би өөрөө тэндэхи суута һаалишан Таксима Закироватай мүрысэнэб. Шэнэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3300 килограмм һү һааха уялга абанхайб.

Зублөөнэй зал соо. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

50 ҮНЕЭ ҺААДАГ БОЛОХОМНАЙ

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой һаалишан Е. М. КАЗАНЦЕВА:

Манай Бурнашовско фермын коллектив нёдондо үнеэн бүриһөө 2446 килограмм һү һаажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энэмнай урда жэлэйхиһээ 200 килограммаар ехэ болоно. Фермымнай 4 һаалишан үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Би өөрөө 3023 килограммда хүргөө һэм.

Фермымнай һаалишад түйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, 1975 ондо бүхыдөө үнеэн бүриһөө 2575 килограмм һү һаахаар шиидэнхэй. Би 3500 килограмм һү һааха уялга абааб. Һаалишад Е. Ермакова, А. Алексеева, У. Фомина гэгшэд үнеэн бүриһөө гурба мянган килограммһаа дээшэ һү һааха зорилготой.

Мүнөө үедэ үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлжэ, тус бүриһөөнь үдэртэ 10—11 килограмм һү һаажа байнабди.

Энэ жэлдэ фермымнай байра шэнэдхэн заһабарилагдажа, һаалишан бүхэндэ 50 үнеэ даалгахаар бэлдэгдэжэ байна. Энээндэ бидэнэр ехэ дуратайбди. Манай нэгэ һаалишан Омско областьдо ошожо, тэндэ һаалишан бүхэнэй 100 үнеэ һаадагые хаража ерэһэн байна. Бидэнэр даб дээрэ 50 үнеэ һаажа шадахабди гэжэ һанагдана.

ГАЗАР— МАНА БАЯЛ

**Баргажанай аймаг-
най колхозой т
С. Л. ГАТАПОВ:**

Манай колхозой
тарьяашад, һаалиша
һэн жэлдэ газар
гай, мал ажалай про
дые бүри ехээр аба
орондоо худалдаха
сүм дүүргэхын
адууһа малай, гекта
бүхэнэй ашаг шэ
дээшэлүүлжэ шадаа
лан хэлэбэл, нёд
шаагдаха хонидой
риин шэгнүүр 37 ки
да, гахай—108 кило
хүргэгдэһэн байна.
даа малшан, гахайш
шон бүхэнэй проду
шанарые һайжаруул
лөө үнэн сэдьхэлһээ
дог болоһые гэршэл

Тодорхойлхы жэ
түүдые согсолон
мнай ажахымнай 12
рист, 5 комбайнер,
шан, 4 хонишон та
лэйнгээ түсэбые
уридшалан дүүргэһ
Энэнь яһала баясам
шэ.

Хойшодоо ажахы
номикые улам бэх
хүдөө ажахыһаа абта
дуктнуудые бүри эл
хын тула ниитынгээ
малда бардам хүр
тэжээл бэлэдхэжэ
асуудал шиидхэнэбди
бэрхэшээлынь гэхэд
бүри Баргажан гол
лэжэ, эрьеэрнь
сабшаламнай уһанда
шана. Тиимэһээ энд
лыень һайжаруулха
техническэ хүдэлм
нөөр ябуулхын арга
даг.

Саашань хэлэхэд
тарьямнай Хүнтэйдэ
даг юм. Һүүлэй жэ
полиин хүрьһэнэй һа
гэмтэлгые сарахын т
зараа хүрьһэ үрбүү
плугаар хахалжа,
хэдэг болонхойбди.
манай колхоз научна
шалга хэгдэхэ ажахы
хой. Тиимэһээ поли
мнай эрдэмтэд олоор
шалга хэжэ, тарилга
тусгаар заабари з
бэлдэжэ байна.

Сабшалан, бэл
ургаса эрид һайжар
тула Баргажан гол
эрье бүхэлжэ. даамба
жа үгэхыень Буряадай
ажахын, мелиораци
уһанай ажахын мини
вэнүүдые гуйнабди.

МҮРЫСЭН АЖАЛЛАХАДА ТУҺАТАЙ

Шэтын хүдөө ажахын областной управлениин начальнигай орлогшо В. П. ЛАЗО:

Буряадай АССР Шэтын областьтой мүрысэжэ эхилһээр үнинэй юм. Анха түрүүшынхеэ хоорондоо договор баталхаһаа хойшо жэл бүри хоёр талын делегацинууд дундаа ябалсан, хэгдэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэдэг, зарим арга боломжонуудаа, дутагдалаа элирүүлжэ, дүй дүршэлөө халан абалсадаг байнабди. Тодорхойлхы жэлдэ абаһан уялга, хараалһан түсэбөө сүм дүүргэхын тула газар тарьялангай культура һайжаруулха хүдэлмэри область доторнай үргэнөөр ябуулагдаа. Тиихэдэ тарилгын эхилхэһээ урда звено, отряд, бригадануудаа эмхидхэжэ, тарья тариха, ургаса харууһалха ажалайнь түсэб уридшалан зохёогдоо юм. Мүн машина, техникэ саг соогоо заһабарилагдажа, бэлэн болгогдоо һаб даа. Иигэжэ хабарайнгаа тарилгые агротехническэ эгээл һайн хаһа сагтаа үнгэргэжэ, гектарай 9,4 центнер орооһон хуряагдаа. Энэ манай областьдо хоёрдохёо ехээр абтаһан ургаса. Область бүхыдөө 250 мянган тонно тарья, 26 мянган тонно хартаабха, 28 мянган тонно овощ гүрэндэ тушаагаа. Түрүү аймагуудай тарьяашад гектар бүриһөө бүришье ехэ тарья хуряагаа. Жэшээлбэл, Балейскэ районой Социалис Ажалай Герой нүхэр Ушаковой бригада гектарай 15,1 центнер орооһо суглуулһан байна. Иимэрхүү онсо шалгарагшадые тоолохо болоо һаа, захаһаа олон юм.

Гадна мал ажалай продуктнуудые абаха талаар мүн лэ амжалтатай. 1974 ондо область мяха абаха түсэбөө 105 процент, һү—108 процент, үндэгэ—109, нооһо—110 процент дүүргэжэ, гүрэндэ тушаалгань урданайхиһаа 5—12 процентээр дээшэлһэн байна. Тиихэдэ зарим түрүү ажахынуудай хонишод хонин бүриһөө 5,7 килограмм нооһо хайшалжа абаһан юм.

1974 оной дүнгүүдые согсолоод байхадаа, областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һү, мяха, нооһо абаха табан жэлэйнгээ даабарие сүм бэелүүлхын тула байгша ондо 99 мянган тонно мяха, 101 миллион үндэгэ гүрэндэ тушаахань. Мүн нооһон, һүн хараалагдаһан түсэбэй ёһоор эльгээгдэхэ байна. Иигээд лэ 1975 оной шэнэ договорой батагдахада, манай область хүршэ Буряадай республикаһаа холо гээгдэлдэ орохогүйн тула бии хүсөө элсүүлэн оролдожо захалба.

ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛЭДХЭХЫН ТҮЛӨӨ

Химнын совхозой кукурузашадай звеное даагша Б. Р. ЖАМБАЛОВ:

Тэжээлэй ургамалнуудые, тэрэ тоодо кукуруза ургуулха звеное 17 жэлэй туршада даажа ябанаб. Энэ үедэ яһала бэрхэшээлнүүд дабагдаа, ажалдаашье нилээд дүршэл шадабари олоно абаһан байнабди.

Манай ажахын тоосоото оньһожоруулагдамал звено үнгэрһэн жэлдэ хэды ган гасуур болоошье һаань, нилээд һайн ургаса абаа. 370 гектарта таригдаһан кукурузын ногоон набша намаагаар 6500 тонно силос дарагдаа гэхэ гү, али гектарай 172 центнер ургаса абтаһан байна. Уһалагдаһан, үтэгжүүлэгдэһэн зарим участогһаа гектарай 300—350 центнер кукуруза хуряагдаа һэн.

Энээнһээ гадна манай звено 50 гектарта куузику, 36 гектарта хартаабха ургуулһан байха юм. Эдэ ургамалнууд үтэгжүүлэгдэһэн газарта таригдаашье һаа, тиимэ һайн ургаса абтаагүй. Гектарай 95 центнер куузику, 65 центнер хартаабха хуряагдаһан байна. Эдэ ургамалнуудые хуряаха техникэ үгы байһан дээрэһээ нилээд ехэ гээлтэдэ ороо гээшэ.

Иимэ ажал ехэтэй гурбан янзын ургамалнуудые ургуулхада угаа хүшэр байна. Минии һанахада, нэгэ ургамалаа хараад лэ байгаа һаа, һайн бэлэй.

Звенодомнай 600 гектар даалгагданхай, тэрэнэй 120 гектарынь уһанай газар, Бүхыдөө хабарай һайрамаар, бүлүүр станцяар уһалагдадаг юм. Хэрбээ Бургаастайһаа урдадаг булагые цементэ шалатай һубагаар нэгэ километр урдахуулаа һаа, бүришье ехэ газар ундалуулагдаха байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ булаг холо урдангүй газар руугаа орошодог юм.

Звеномнай гурбан механизаторһаа бүрдэнэ. Техникэ даалгагданхай. Механизаторнуудай ажалша бэрхэ зон.

1968 онһоо хойшо Улаан-Сэсэгэй уһалууриин системые шэнэдхэн заһабарилха тухай миин хэлсээд лэ, ямаршье бодото ажал хэгдэнэгүй.

1975 ондо манай звено 370 гектарай тус бүриһөө 200 центнер кукурузын ногоо ургуулжа абаха, зарим газарһаань гектарай 250—300 центнер хуряаха уялга хараалаад байна. Энээниие газараа һайнаар элдүүрилһэнэй, үтэгжүүлһэнэй, уһалһанай ашаар лэ түйлаха байнабди.

ШУБУУН— ОЛЗОТОЙ ҺАЛБАРИ

Улаан-Үдын шубуунай фабрикын шубуушан А. А. АРБУТОВСКАЯ:

Фабрикымнай коллектив нёдондо тахяагай 32 миллион үндэгэ тушаахаар хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, бүхыдөө 40,5 миллион шахуу үндэгэ абаһан байна. Саашадаа эдеэ хоолой шухала энэ зүйлые бүри элбэгжүүлхэ зорилготойгоор мүнөө фабрикамнай улам үргэдхэгдэжэ, үйлэдбэриин байранууд баригдана, шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно.

Би энэ фабрикада 1963 онһоо ажалланаб. Манай бригадада 3 шубуушан ажалладаг. Бултадаа дүй дүршэлтэй болонхойнууд юм. Үнгэрһэн 3 һарын туршада бригадымнай шубуушад тахяа бүриһөө 45,4 үндэгэ суглуулаад байнхай. Байгша ондо бидэ тахяа бүхэнһөө дунда зэргээр 235 үндэгэ абаха уялгатайбди. Харин бүхы фабрикымнай коллектив 1975 ондо 43 миллион үндэгэ, 3800 центнер шубуунай мяха бэлэдхэхэ зорилготой. Гэбэшье энээниие гүйсэд бэелүүлхын тула тахяануудтамнай тэжээл ехэ хэрэгтэй болоод байна. Мүнөө үгтэдэг холимол тэжээлынь гахайн аад, шубуудта хэрэгтэй элдэб микрободосуудаар хомор. Тиимэһээ «Птицепром» трест тахяануудтаа гансал шубуунай эдихэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ һайн шанартай, шэмэтэй тэжээлээр хангалаг болоһой гэжэ һананаб. Түгэсхэлдэнь, манай фабрикын коллектив табан жэлэй түсэбөө байгша оной март һара болотор сүм бэелүүлхэ гэжэ найдуулнабди.

ЕХЭЭР, ҺАЙНААР, ХЯМДААР

Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой лугомелиоративна бригадын бригадир Н. Р. САНЖИЖАПОВ:

Лугомелиоративна бригадын бригадираар 1968 ондо намайе томилһон юм. 7 трактор, 7 механизатор даалгагдаа һэн. Энэ үедэ 370 гектар шэнэ газар ашаглагдаа, 890 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаа.

Эдэ бүгэдын ашаар урдань гектарай 5—6 центнер үбһэ абадаг байгаа һаа, мүнөө 20—25 центнер ургаса абаха аргатай болообди. Манай түрүү луговодууд нүхэд Линейцев, Жамбалов, Будажапов гэгшэд даалгагдаһан 120—150 гектарай тус бүриһөө 25—30 центнер үбһэ хуряадаг болонхой.

Манай оньһожоруулагдамал отряд жэл бүри үбһэ хуряалгада хабаадажа, 9—11 мянган центнер үбһэ бэлэдхэдэг бүхы хүдэлмэреэ оньһожоруулһанай ашаар бэлэдхэгдэһэн центнер үбһэнэй өөрынь үнэ сэнгые 6—7 түхэригһөө 1,25—2 түхэриг хүрэтэр хямдаруулһан байнабди.

Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 8700 тонно наг шэбхэ поли, сабшалан дээрэ гаргагдаа. Тиигэжэ 350 гектарые үтэгжүүлхэ аргатай байгаабди.

Шэнэ жэлдэ хүдэлмэреэ улам эмхитэй һайнаар ябуулхабди.

БАЯН УРГАСА—МАНАЙ ГАРТА

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой тракторна бригадын бригадир М. К. АНТОНОВ:

Колхозоймнай механизаторнууд, тарьяашад үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы 5968 гектарай тус бүриһөө 14,5 центнер орооһо тарья, гектарай 36 центнер хартаабха, 168 центнер овощ хуряажа абаа. Тиигэжэ гүрэндэ орооһо, хартаабха худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүрбэн жэлдэ дүүргэжэ шадаһан байна.

Манай бригадада 3640 гектар хахалагдадаг газар, 22 трактор, тэрэ тоодо 10 гэнжэтэ трактор даалгагданхай. Хабарай тарилгын, намарай паар хахалгын үедэ гэнжэтэ тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэнэбди. Мүн 11 комбайн болон бусад хэрэгтэй машинануудтайбди.

Бүхыдөө 3240 гектарта тарилга хэгдэнэ. Тэрэ тоодо 1300 гектарта шэниисэ, 713 гектарта обёос, 96 гектарта горох, 256 гектарта кукуруза таригдана, 400 гектар сэбэр паар бэлдэгдэнэ. Нёдондо гектар бүриһөө 16 центнер орооһо, тэрэ тоодо 18,4 центнер шэниисэ хуряагдаһан байна.

Теэд тарьялангай ургаса дээшэлүүлхэ арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдээ гэхын аргагүй. Тарилга хэдэг газартамнай хяаг бии. Хабартаа тарьялан дээрэ һолоомоной үлөөдэһэн байжа, газар хүсэд һайнаар элдүүрилэгдэнэгүй. Поли дээрэ тракторнуудта техническэ харууһалга хүсэд хэгдэнэгүй. Эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхахые оролдонобди.

1975 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 18,5 центнер орооһо тарья, 90 центнер хартаабха, 150 центнер кукурузын ногоо абаха хүсэлтэйбди. Мүнөө хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ һайн шанартай үрэһэн бэлэн. Трактористнууд мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Техникэ заһабарилагдана.

КУУЗИКУ—ШЭМЭТЭЙ ТЭЖЭЭЛ

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загансккий» колхозой агроном Ю. И. ЛЮТАЕВА:

Мал ажалаа саашадаа улам хүгжөөжэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула түбхын түрүүндэ шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ нөөсэлхэ болоно. Манай колхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэдэг болоо. Үбһэ, зелёнко, кукуруза тарихаһаа гадна, олон жэлэй ногоо — хүсы үбһэнэй баян ургаса хуряанабди. Нёдондо колхоз бүхыдөө 3 мянган тонно ногооной гурил хүсы үбһөөр бэлэдхэһэн байна. Мүн энэ ногоогоор сенаж хэгдээ.

Тиихэдэ үнеэдтэ үгэхэдэ зохид куузику ехээр таригдадаг боложо, һү һаали горитой дээшэлнэ. Анха түрүүшынхеэ куузикугай үрэһэ хуряажа абахын тула 0,05 гектар газарта куузику тарьяад, намартаа нэгэ хүнэг үрэһэ суглуулаа һэмди. Удаань үрэһэнэйнгөө тарилгын газарые 0,30 гектар хүрэтэр үргэдхэхэдөө нэгэ мэшээг хүрэнгэ абтаа. Тиигээр лэ дам саашадаа энэмнай 1 гектарһаа 3 гектар хүрэтэр үргэдхэгдэжэ, 6 хүнһөө бүридэһэн тусхай звено эмхидхэгдээ бэлэй. Мүнөө энэ звено гурбадахи жэлээ ажаллажа байнхай.

Куузикугай үрэһэ бэлэдхэхэ Т. Хохловагай даадаг тус звеногой гэшүүд хабартаа дулааржа захалхадань, куузику тарижа захална. Хэрбээ сэлмэг, дулаан үдэрэй дайралдабал, 1—1,5 гектарта тарилга хэнэ. Энэ үедэ 20—35 хүн куузику һуулгалгада хабаадалсадаг байна.

Удаань ургажа захалхадань үрэһэнэйнгөө полиие ариг сэбэрээр, нэгэшье бог буртаг үбһэгүйгөөр байлгадаг заншалтай. Тиимэнь тула үдэр бүри шахуу поли дээрэ ошожо, буртаг үбһыень усадхана. Абаһаар харахада, ажалынь бэлэн аад, үнэн дээрээ нилээд хүшэр юм.

Куузикугай һаял буурсаглажа, эдеэшэжэ захалхада үрэһыень түүбэрилэн суглуулнабди. Юуб гэхэдэ, бултыень жэгдэ хуряахаар хүлеэбэл, ехэ хүрэнгэ абтахагүй, айража унашаха бшуу. Үшөөл хүсэд эдеэшээгүй куузикугай буурсагуудые суглуулан тайража абаад, боолто болгон уяжа хатаанабди. Һүүлээрнь гарай хүсөөр үрэһэниинь илгагдана. Заримдаа август-сентябрь һаранудта бороогой оронходо, суглуулагдаһан буурсагтай эшэнүүдээ сарай, дал соо хадагалжа хатаанабди. Иигэжэ оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар тус звено гектарай 13 центнер куузикугай үрэһэ хуряажа абана. Бүхы ажалынь бар хүсөөр хэгдэдэг тула центнер үрэһэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 200—350 түхэригэй болобошье, худалдагдахадаа сэнгынь хоёр дахин дээшэлнэ. Үрэһэ бэлэдхэгшэдэй ажалые хүнгэдхэхын тула колхознай тусхай молотилка захил хээ. Энэ жэлдэ бүхыдөө 40 центнер үрэһэ суглуулха байнабди.

ПОРШООНХОДО ҺАЙН ХАРУУҺАН ХЭРЭГТЭЙ

Кабанскын аймагай Оймороой совхозой гахайшан М. И. ПЛЮСНИНА:

Совхозоймнай гахайшад үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада гахайн мяха гүрэндэ тушаалгаяа 8-дахи табан жэлэй энэ үеынхиһөө хоёр дахин дээшэлүүлээ. Нёдондо ажахымнай фермэнүүдтэ бүхыдөө 18 мянган поршоонхо абтажа, шэгнүүрынь хамтадаа 850 центнерээр нэмээгээ. Энэ хадаа И. М. Изюрьевэй хүтэлбэрилдэг Жилинэй, Е. В. Пермяковагай ударидадаг Дубининай, В. А. Серебренниковэй даадаг Байгал-Хударын гахайн фермэнүүдэй коллективүүдэй ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, абаһан поршоонхонуудаа үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлһэнэй ашаар түйлагдаа. Эдэ фермэнүүдэй олохон гахайшад поршоонхо абаха даабари, уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, горитой амжалта түйлаһан байна.

Манай фермэдэ ажалладаг гахайшад тус бүрөө 25 гүрэхэ эмэ гахай даажа абаад, 15 хоногой туршада харууһалдаг. Тэдэнь 5—7 хоногой туршада һубариин түрэжэ, абтаһан поршоонхонуудынь эхынгээ һүн дээрэ тэнжээгдэнэ. Удаань гараһаар 2 недели болоод байхадань, элдэб минеральна тэжээлтэй, модоной хөөтэй холигдоһон талха тарьянай зүйл эдюулжэ захалнабди. Мүн энэ үедэ машиндагдаһан гү, али искусственна аргаар бэлдэгдэһэн һүн үгтэнэ. Нарай поршоонхонуудай хооллодог газар ходо сэбэр байлгагдадаг.

Удаань абтаһан поршоонхонуудайнгаа 45 хоногтонь ондоо бригадада — ехэ болгон тобиржуулха гахайшадта тушаанабди. Абаһан поршоонхонуудаа энэ үнгэрһэн һара соогоо тон һайнаар, зоотехническэ бүхы заабариин ёһоор эдеэлүүлжэ, томо болгон тобиржуулнабди. Гэбэшье заримдаа талха тарьянай зүйл дутаалдажа, нилээд гасаланда оруулна. Тиихэдэ ноябрь һараһаа март болотор машиндагдаһан һүн фермэдэмнай асарагданагүй. Асарагдаашье һаа, хүсэд хүртэнэгүй. Тиимэһээ бидэ поршоонхонуудтаа үнеэнэй һү тэрэл хэбээрнь эдюулжэ, ажахыдаа ехэ гарза хэнэбди. Эдэ бүхы дутагдалнууд дары усадхагдахал аабза гэжэ хүлеэгшэб.

МАЛШАДАЙ АЖАЛ ХҮНГЭДХЭХЭ

Хурамхаанай аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлые эрхилэгшэ И. Г. ИВАНОВ:

Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада манай нэгэдэлэй коллективэй хүсөөр аймагай ажахынуудта барилгын болон газар һайжаруулха ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Үнеэ һааха 35 агрегат тодхогдоо. Мүнөө үедэ минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха склад бүтээгдэжэ байна.

Тиигэбэшье фермэнүүд дээрэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдээ һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ үшөөл шадагданагүй. Малшадые энэ техникые ашаглажа һургаха, тэдэ түхеэрэлгэнүүдэй хойноһоо техническэ харууһалга һайжаруулха шухала болоно.

Фермэ дээрэхи ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулжа, тэндэхи культурые дээшэнь үргөө һаамнай залуушуул ехэ дуратайгаар тэндэ хүдэлхэеэ ошохо байһаниинь элитэ. Имагтал эрдэм бэлигтэй залуушуул эдэ машинануудые түргэнөөр шудалхал.

Бодото байдал дээрэһээ хараад үзэхэдэшье, фермэ дээрэ тодхогдоһон машинануудые һайнаар харууһалхада, тэрэ удаан саг соо хэрэглэгдэдэг байна ха юм. Тиимэһээ эдэ машина, түхеэрэлгэнүүдые харууһалжа, заһабарилжа байха тусхай станцинуудые бии болгохо саг ерээ.

МЯХАЛИГ МАЛ ҮСХЭБЭРИЛХЭДЭ АШАГТАЙ

Захаамнинай аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Ц. Д. ГЫРЫЛОВ:

Үнгэрһэн тодорхойлхы жэлдэ манай аймаг Эхэ орондоо мяха тушааха түсэбөө 103 процент дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 1142 центнер мяхан худалдагдаа. 1973 онойхиһоо 2525 центнер ехэ мяхан тушаагдаһан болоно. Мүн һү, нооһо тушааха түсэб сүм бэелүүлэгдэжэ, орооһо тарьянай, үбһэ ногооной ургаса горитойгоор нэмээ. Иимэ баясама амжалта түйлаха хэрэгтэ Хамчиин, Михайловкын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Далахайн, Санагын совхозуудай малшад, луговодууд, хонишод, тарьяашад болон һаалишад хубитаяа горитой оруулалсаа.

Саашадаа хадалиг бэлшээриие ашагтайгаар хэрэглэхэ зорилготойгоор Санагын совхоздо мяхалиг үүлтэртэ малай научна эрдэм шэнжэлэлгын институтай туршалга хэхэ пункт нээгдэжэ, зунай үедэ мал бэлшээхэ заабаринууд зохёогдожо байна. Тиихэдэ ниитын адууһа малда бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл хуряажа абахын тула сабшалан һайжаруулха асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ.

АЖАХЫН ТООСООН—АМЖАЛТЫН ЭХИ

Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой директор В. И. КАРПОВ:

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ газар тарьялангай, мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ тушааха талаар манай совхозой хүдэлмэрилэгшэд зарим тэды амжалта түйлаһан байна. Тиигэжэ 1974 ондо ажахымнай гүрэндэ 21120 центнер мяха, 2727 тонно һү худалдажа, хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргөө. Мүн орооһо тарья, хартаабха суглуулга үнгэрһэн 8-дахи табан жэлэйхиһээ 10 процентээр дээшэлһэн байна. Иигээд ерэхэлээрээ ошоошо дүрбэн жэлэй туршада бүхыдөө 1 миллион 26 мянган түхэригэй сэбэр олзо ажахыдамнай оробо. Энэ илалта нэн түрүүлэн совхозойнгоо бүхы һалбаринуудые ажахын тоосоондо оруулжа, газар тарьялан эрхилэгшэдэй, мүн хартаабхашадай ажалые звеногой гуримаар эмхидхэһэнэй ашаар түйлагдаа. Малшад, тарьяашад болон хартаабхашад даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын, шанарыень эрид һайжаруулхын түлөө оролдодог болоо.

Үнгэрһэн жэлэй туршада һү һаали мүн лэ нилээд нэмээ гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 200 килограммаар дээшэлбэ. Гадна 100 үнеэн бүриһөө 91 тугал абтажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээ. Ажахын тоосоондо орсон малшаднай үнеэдэй ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ гаргаша багатайгаар, ехээр бэлэдхэжэ абахын түлөө һүүлэй жэлнүүдтэ горитой оролдолго гаргана. Юуб гэхэдэ, нёдондо жэлэй дүнгөөр ажахыдамнай үнеэн бүриһөө 2000—3000 килограмм һү һааһан һаалишад олошорһон байна. Тэдэнэй нэгэн — Зинаида Маласова
үнеэн бүриһөө 3228
грамм һү абаа.

Тодорхойлхы, дүр
жэлдэ һаалишадһаа
гахайшаднай мүн аж
тай гараба. Бүхыдөө т
даһан мяханай 15
центнерыень совхоз
гахайшад оруулһан юм

Һүүлэй жэлнүүдтэ
хымнай энэ һалбари
түргэнөөр хүгжэжэ ба
Гүрэндэ гахайн мяха
худалдадаг болохын
фермэнүүдтэ ажаллад
хайшад эхэ гахайнууд
шоруулжа, поршоонхо
түлжүүлдэг болоо. Ж
бэл, урзанда жэлэйхи
ходоо нёдондо бүхы
мянган поршоонхо оло
таа. Мүн тушаагдаһа
хайнуудай шэгнүүр го
гоор дээшэлһэн байна.

Энэ хугасаа соо үх
най гүрэндэ тарган м
шаахын тула ехэ хүд
хэһэн байна. Нёдондо
нэй харууһалһан үх
тус бүрөө 340—345
грамм шэгнүүртэйгээр

Мал ажалай про
нуудые бүри ехээр
тула үнеэдэй, эмэ гах
дай тоо толгой нилээ
шоруулагдаха. Байгша
манай совхоз 26
центнер мяха тушаа
баритай. Энээнээ бэелү
түлөө нэн түрүүлэн
гахайн тэжээл элбэгэ
лэдхэжэ абаха боло
Теэд мүнөө ажахымн
рилгын, бэлшээриин,
лангай газараар тон
Шэнэ газар элдүү
ашаглаха аргагүй да
тарилгымнай поли ур
дэнэгүй. Тиимэһээ бид
тар бүхэнэй ур
эрид дээшэлүүлжэ, ап
никээ һайжаруулжа,
ральна үтэгжүүлгэ
оруулһанай ашаар
тарьянай ургаса бүри
хуряажа абаха боло

★ ★ ★

Аймагай ажалшадай 5 жэлэй түсэб бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ, 1975 ондо ехэ социалис уялгануудые абаад байһан тухай КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников** зүблөөндэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ ажалай түрүүшүүл, новаторнууд урган гарана. Эдэнэрэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гээшэ партийна, советскэ органуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай 1975 ондо бэелүүлхэ шухала зорилго мүн гэжэ тэрэ хэлээ.

Хориин аймагай ажалшадай урдаа табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө хэжэ байһан ехэ ажал тухай Хориин совхозой ахалагша хонишон **К. М. Танганов** мэдүүлээ. Совхозой хонишод энэ жэлдэ зуун хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа эхэһээ һалгаахадаа 23 килограммда хүргэхэ зорилго урдаа табяа. Манай отарынхид нёдондо зуун хонин бүриһөө 111 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалһан байгаа. Энэ жэлдэ нёдондонойнгоо амжалта ахижа гараха хүсэлтэйб. Абаһан уялгануудаа хонишоднай дүүргэхэ аргатай.
Мүнөө хонид тамир һ
Үбһэ тэжээл, байра б
дэнхэй гэжэ тэрэ хэл

Яруунын аймагай
ажахын хүдэлмэрилэ
габшагайгаар ажалла
публика доторoo гур
һуури эзэлһэн, мүн
жэлдэ ехэ зорилго
урдаа табяад байһан
тус аймагай Соведэй г
комой түрүүлэгшэ
Жданов үгэ хэлэхэдээ
һон байна.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН БУЛАН

ТҮГЭС БЭЛЭН

Аймагаймнай малшад абаһан социалис уялгануудаа хоротой солотойгоор дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ ажаллажа байна.

Түл абаха хаһа ерээ. Энэ ушаада хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхын тула арадай хинагшад ехэ ажал хээ. Чисаанай, Загаһатын совхозуудай фермэнүүдтэ отара, гүүртэнүүдтэ бии байгаа бүхы дундануудые дары усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые сагтань абаһан байна. Чисаанын совхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Карп Яковлевич Овчинников үбэлжэлһэдэ, бэлдэхэ хүдэлмэриие һайнаар ябуулаа.

«Первомайский» совхозой Леоновкын отделенидэ Гордей Кузьмич Матвеев эдэбхитэй арадай хинагша гэжэ алдаршанхай. Ажалай ветеран амаралтада гарабашье, хамтын ажалда хам оролсоһоор. Гордей Кузьмич малшадай ажал наринаар шалгажа, бии байгаа дутуу дундануудые усадхаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна, гадна, малшадта зохихо зүбшөөл хэжэ заншалтай.

Худанай совхозой Улаахан-Аралай һаалишад орондоо бэрхэ ажалаараа аймаг соогоо суурхаһаар үнинэй. Эндэхи һаалишан бүхэн өөрынгөө ажалда харюусалгатайгаар хандадаг, үнеэдтэ үгтэхэ тэжээл һайса буйлуулха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг. Эдинсэ багатай үбһэн, сагаан һолоомон жэжэ болотор хэршэгдэжэ, талха тараанай зүйлтэй холигдожо эдюулэгдэдэг. Тус фермые даагша, эдэбхитэй арадай хинагшадай нэгэн Дашидондок Цыреновича Жимбеев һаалишадай эрилтэ һайн мэдэдэг, али нэгэ һаалишанай бэрхэшээлдэ орбол, сагтань туһалдаг дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн гэжэ айлайдаг юм.

Үбэлжэлгэдэ малшадай хэр бэлэдхэлтэй оробые арадай хинагшад наринаар шалгахадаа, бии байгаа дутагдалнуудта онсо анхаралаа табинад, тэдэнние богонихон болзорто усадхаха асуудалаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ хандадаг. «50 лет Октября» совхозой хүтэлбэрилэгшэд малай үбһэ багаар табина гэһэн мэдээ арадай хинагшад абаад, хонишод болон малшадай хүшэр ажалда байһан дутагдалнууды усадхаха талаар ехэ һотой хэмжээ сагтань абажа шадаһан юм. Арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ Петр Дашиев энэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулаа.

Түл абалгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын тула аймагаймнай арадай хинагшад горитой хүдэлмэри ябуулна. Эхэ хонидой отара бүхэндэ шалгалта хэжэ, бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээ хараалаад, тэрэнэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай һонирхон һайса юм. Аймагаймнай хонишод хараалһан сагтаа хашаа, хорёогоо дулаалһан, һэльбэн заһанхай. Түл абалгада хэрэгтэй болохо үбһэ, тэжээл хорёодо оруулагданхай.

Г. САНГАДИЕВ,
арадай хинагшадай Хэжэнгын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ.

АЖАЛШАДАЙ УРДА ТООСОБО

Һаяхана Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай отделениин клуб соо хүн зон олоор сугларжа, үнгэрөөшэ 1974 ондо аймагай предприяти, колхоз, совхозууд болон эмхи зургаанууд хэр зэргэ хүдэлжэ гараһан асуудалаар аймагай Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшын орлогшо З. Б. Шагдуровай тоосоото элидхэл шагнан хэлсэбэ.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд газар таряалангай муу бэшэ ургаса абаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Аймаг дотор гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,7 центнер ороохо тараан, тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо — 13,3 центнер, Туранай совхоздо—13 центнер абтаа. Тараанай ургаса «Маяк», «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудта, Саянай совхоздо нилээд дээшэлээ. Ниитын адууһа малда шэмэтэ болон бүдүүн тэжээл урда жэлэйхиһээ ехээр бэлдэгдээ.

Жэлэй туршада малай тоо толгой олошоруулха, тэдэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар баһал бага бэшэ амжалтанууд түйлагдаа. Аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб 101 процент, һү—111 процент, нооһо—112 процент дүүргээ. Аймаг соохи һүнэй 31 фермын 8-ниинь үнеэн бүриһөө 2000-һаа дээшэ, 17-ниинь 1500—2000 килограмм хүрэтэр һү һаагаа.

Хүдөө ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаад, ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалтануудые туйлаһан түрүүшүүл аймагай ажахынуудта үсөөн бэшэ.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын, промышленностиин продукцинуудые абаха талаар предприяти, колхоз, совхозуудта байгаа арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Жэшээлхэдэ, 1974 оной ноябрь һарада «Маяк», «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозууд, Туранай совхоз ямаршье шалтагаангүйгөөр һү һаалияа урда жэлэйхиһээ нилээд доошолуулһан байна.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэһэн Толтойн дунда һургуулиин багша С. Д. Сотникова, колхозой гаражые даагша Р. С. Балтаров, колхозой ахалагша агроном Б. Д. Хамагаев, Хойморой участогай больницые даагша М. М. Мангутова, сельсоведэй түрүүлэгшэ А. Д. Лыгденов, ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангаха комбинадые даагша Д. С. Доржиева, «Восточные Саяны» колхозой түрүүлэгшэ Ц. Ш. Бальбаров гэгшэд коллективэйнгээ үнгэрэгшэ жэлдэ хэр зэргэ хүдэлжэ гараһан, мүнөө партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаар зоригжон, ямар уялга, зорилгонуудые табижа байһан тухай тогтобод.

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

УЛЬЯНОВАЙ прибор бүтээлгын заводто арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ табан жэлэй дүүрэтэр 1970 онтой сасуулхада, арба дахин дээшэлхэ байна. Тус заводто конструкторнуудай тусхай бюро мүнөө хүдэлжэ байдаг юм. Тэрэнэй мэргэжэлтэд арбаад ондоо зүйлнүүдые зохёожо, олоор гаргахаар үйлэдбэридэ дурадхаһан байна. Тэдэнэй дунда «Прометей» гэжэ хүгжэмтэ түхеэрэлгэ бии. Тэрэ түхеэрэлгын хубинуудые гэртээ ямаршье туһаламжагүйгөөр хабсаргажа болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ОТК-гай хүдэлмэрилэгшэ Елена Елисеева «Прометей» гэжэ түхеэрэлгые шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БАЙГАЛ ДАЛАЙН ХОДОДОО ТУНГАЛАГ БАЙХЫНЬ ТУЛА

БАЙГАЛ. Энэ шухаг нуурые хододоо арюун тунгалаг байлгахын тула ямар хэмжээнүүдые абаха ёһотойб? гэһэн асуудал орон дотор һаяшаг болотор гарадаг һэн. Ушар юуб гэхэдэ: промышленностьда хэрэглэгдэһэн уһанай энэ нуур худар орохо аюул тохёолдоһон байгаа бшуу. Эрье шадарайнь модо отолхо, тэндэхи загаһа бариха ябадал хэмһээ хэтэрээд, оршон тойронхи байгаалиин онсо байдалые заһаршагүй хохидолдо оруулжа болохо байба. Гэбэшье манай дэлхэйн нуур сөөрэмүүдтэ, гол мүрэнүүдтэ тохёолдоһондол адли аюулһаа Байгал далай абарагдан зайсуулагдаа гэжэ эрдэмтэд мүнөө баталан мэдүүлнэ.

Байгалые шэнжэлэгшэ профессор ОЛЬГА КОТОВА энэ шухала асуудалай хайшан гээд шиидхэгдэһэн тухай АПН-эй корреспондентдэ хөөрэбэ.

— Сибирьтэхи олон тоото ондоо нуур сөөрэмүүд бэшэ, харин имагтал Байгал далай промышленностиин түлөөлэгшэдэй һонирхолые яахадаа иимэ ехээр татааб?

— Жараад онуудай үеэр Байгал шадар целлюлозно үйлэдбэри эмхидхэхые хүсэгшэд тэрээнэй ашагтай талые нэн түрүүн анхарһан: болбосоруулагдаха түүхэй эдэй, элшэ хүсэнэй баазын дүтэхэн байһые хараада абаһан байгаа. Үшөө юундэ тиигээб гэхэдэ, эрхим шанартай целлюлозо гаргахын тула тон шухала тунгалаг уһаар элбэг юм. Байгалай уһан иимэ үйлэдбэриин технологидо үнэхөөрөө тааруу байна. Минеральна холисын эндэ тон бага байдаг хадань, тэрэниие тусхайлан сэбэрлэгдэһэн (дистиллированно) уһанай орондо хэрэглэжэ болохо юм.

Энэ шухаг нуурай хуби заяанай түлөө эрдэмтэд һанаагаа зобожо, арсалдаа гарғаа бшуу. Тэдэнэй тайлбари бодомжонууд яһала зүйтэй байгаа. Дэлхэй дээрэхи бүхы сэбэр тунгалаг уһанай табанай нэгэ хубиинь хамарһан Байгалые уһанай утаа ехэ уута гээд юрэл тооложо болохогүй ха юм. Энэ нуур соо 1800 янзын элдэб амитад, ургамалай зүйлнүүд бии байдаг. Тэрэнэй 1200-ниинь гансал эндэ амидардаг, ургадаг — ондоо тээ, дэлхэй дээрэ хаанашье байхагүй, 50 янзын загаһан Байгал дотор амидардаг. Тэдэнэй дундаһаа хилмэ, омоли гэхэ мэтын загаһад амта шэмынгээ шанараар дэлхэй дээрэхи эрхимүүдэй тоодо ородог юм.

Сэбэр тунгалаг уһанай амитан — хаб загаһан нуурай хойто захаар байдаг. Түбшэн абарнтай, гоё арһатай энэ загаһан Байгал далай соо эшээлдэг һүн тэжээлтэ амитан болоно. Нуурай эрье шадархи ой тайга дотор элдэб янзын ан гүрөөл олон. Эндэхи хамаг ангуудай «хаан» — баргажанай хара булганшье эндэ бии юм.

Эрдэм наукын талаар үндэһэ баримтатай, ёһотойл тааруу зүб шиидхэбэри бэлдэхэ шухала болоһоншинь элитэ. СССР-эй Наукануудай академиин, мүн хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй түлөөлэгшэдһөө бүридүүлэгдэжэ, 1969 ондо эмхидхэгдэһэн комисси Байгалые индустриальна аргаар бага зэргэ ашаглаха, энээнһээ огтолон арсабал — хубиингаал тала хараһан ябадал болохо гэһэн тобшолол хээ һэн. Өөрсэ уларилтай, олон янзын аршаан булагуудтай Байгалые ашаглаха гол шэглэлынь юун болоноб гэхэдэ, өөрсэ түхэлэй индустриин — элүүр энхын индустриин бааза болгогдохо зэргэтэй.

Мүнөө СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Лимнологиин институдай эрдэмтэд СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Григорий Галазиин хүтэлбэри доро шэнжэлгэ хэжэ, Байгал далайн оршон тойронхи бүхы районуудай уларилай бүридэлгын, радиационно, элшэ туяагай жама ёһонуудые тодо мэргэнээр тодорхойлһон байна. Тиигэһэнэй үндэһөөр, эндэ олон шэнэ курорт, санаторинууд баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Мүн эндэ национальна ехэ парк байгуулагдахань.

— Байгал шадар целлюлозно томо гэгшын завод эмхидхэгдээд, хүдэлжэ байна. Энэнь далайн арюун тунгалаг байлгада ямараар нүлөөлнэ хаб?

— Целлюлозно үйлэдбэриин хог үлэгдэл гээшэ промышленна үйлэдбэриин хаяданууудай эгээл аюултайнь гэжэ тоологдодог юм. Гэбэшье Байгалай целлюлозно заводһоо гараһан уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд Байгалые найдамтайгаар хамгаална. Эдэ түхеэрэлгэнүүд — «хаалтанууд» ашаг үрынгөө талаар гансашье совет предприятинуудта бэшэ, мүн хилын саанахи иимэрхүү предприятинуудта жэшээ болоомоор юм. Иимэ түхеэрэлгэнүүдые барихын тула гүрэнэй зүгһөө 30 миллион түхэриг гаргашалагдажа, промышленностьда хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ технологиин бүхы шэнэ шэнэ түйлалтанvудые хэрэглэн, тэдэниие бүтээһэн байха юм. Эндэхи уһа сэбэрлэхэ онол арганууд мүнөө саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулагдажа байдаг.

Тус завод Байгалда, оршон тойронхи ой тайгада хоротойгоор нүлөөлнэгүй. Энэ шадархи 50 километрэй зай соо модо бэлэдхэлгэ правительствын тусхай тогтоолоор хоригдонхой. Тэрээнһээ гадна, уһанда шэнгэһэн модоной Байгалые бузараажа болохоһоо һэргылэн, хэһэг модо урадхуулгые болюулһан байна. Мүнөө модо бүхөөр багсалжа, һаллан урадхуулдаг, Байгалай целлюлозно заводто абаашадаг болонхой.

— Байгалые хамгаалха асуудалаар хөөрэлдөөнүүдэй болоходо, тэрэнэй загаһанай баялигые һэргээхэ шухала гэлсэдэг байһан. Энэ талаар ямар хэмжээнүүд абтааб, хэн тэрээниие бэелүүлээб?

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ, мүн дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ Сибириин байгаалиин баян нөөсэнүүд, тэрэ тоодо Байгал далай, «шандаа тулатар» ашаглагдаа һааб даа. Тиигэжэ Байгалай омоли болон бусад үнэтэ загаһадые барилга дайнай урда тээхи хэмжээнһээ (тэрэ үедэ жэлдээ 90 мянга шахуу центнер болодог байгаа) 7—8 дахин бага болоһон юм.

Лимнологиин институдай, Эрхүүгэй университедэй Биологическа станциин эрдэмтэд наукын заабаринуудые үндэһэ болгон, Байгалай загаһа барилгые түр зуура хорихо гэжэ һанамжалаад, эндэхи загаһа олошоруулха хэмжээнүүд бодото дээрээ бэелүүлэгдэһэн байна.

Тусхай заводууд Байгалай омолиие искусственна аргаар үдхэнэ. Мүнөө Большереченскэ, Чивыркуйска заводууд тиимэ даабари дүүргэжэ байдаг. Эндэ жэл бүри загаһанай миллиард хахад түрьһэдые жараахай болгоно.

Эдэ хэмжээнүүд хэр үрэтэй байнаб? Энээниие шалгахын тула зорюута загаһашалхадамнай, Байгалай хойто хубидахи омолиин тоо дайнай урда тээхи хэмжээндэ хүрөөд байба.

Александр ГОЛОВАНОВ,
АПН-эй корр.

ТҮРҮҮШЫН УЛААН КОМАНДИРНУУД

(Буряад морин сэрэгэй һургуулиин байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо)

Үндэһэн буряад зоной дундаһаа Улаан Армиин командирнуудые бэлдэхэ, Буряад ороной ажалшадые Эсэгэ ороноо хамгаалхаар бэлдэхэ талада Буряад морин сэрэгэй һургуули ехэ үүргэ дүүргэһэн юм. Областной партийна организациин ударидалга доро иимэ һургуули байгуулагдаа һэн.

1924 оной эхеэр М. Н. Ербанов СССР-эй реввоенсоведтэ орожо, М. В. Фрунзетэй уулзаһан юм. Партиин XII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухайда, Буряад орондо сэрэгэй часть байгуулха тухай хөөрэлдөөн энэ уулзалгын үедэ болоһон байгаа. Энэл оной майн 7-до партиин обкомдо болоһон зүблөөн дээрэ морин сэрэгэй һургуули байгуулха, тиигэхэдээ тэрэниие 5-дахи Кубанска морин сэрэгэй бригадын дэргэдэ эмхидхэхэ гэлсэһэн юм.

Майн 13-да 5-дахи Улаан тугта армиие командалагша И. П. Уборевич буряадуудһаа командирнуудые бэлдэхын тулада 5-дахи бригадын дэргэдэ һургуули байгуулха эрилтэтэйгээр реввоенсоведтэ хандаба. Иигэжэ 1924 оной декабриин 18-да М. В. Фрунзе Буряад морин сэрэгэй һургуули байгуулха гэһэн шиидхэбэри гаргаба.

Тиимэһээ морин сэрэгэй һургуулида һураха хүнүүдые олохо хэрэгтэй байба. 1924 оной декабрьһаа эндэ һураха хүбүүдые тодорхойлбо. 75 хүнэй һураха байхадань, 133 хүнһөө мэдүүлгэ ороо һэн. Совет засагай түлөө тэмсэлдэ хабаадагшад, коммунистнууд болон комсомолшууд энэ һургуулида һурахаар оруулагдаба. Дүршэл ехэтэй, олондо хүндэтэй командирнууд, политическэ хүдэлмэрилэгшэд, мүн бэлэдхэл һайнтай буряадууд һургуулида хүдэлхөөр томилогдобо. 1920 онһоо партиин гэшүүн, Сибирьтэ граждан дайнда хабаадагшэ, Улаан Тугай орденто И. И. Дударев энэ һургуулиие даагшаар табигдаа һэн. Иван Ильич курсантнуудайнгаа дунда хүндэтэй хүн байгаа. Бүхы наһаараа армида алба хээ, генерал-майор зэргэтэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаа. Һургуулиин комиссараар В. С. Токмаков табигдаа һэн. Энэ хүн буряад хэлэ һайса мэдэхэ, буряад зоной байдал һуудал һайн мэдэхэ хүн бэлэй. Армида политическэ хүдэлмэри ябуулдаг дүршэлтэй хүн байһан тула һургуулидаа политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэдэг байба.

1925 оной февралиин 1-дэ баяр ёһололой оршон байдалда Буряад морин сэрэгэй һургуулиие нээлгэ болобо. Республикын, буряад арадай ажабайдалда түүхэтэ үйлэ хэрэг болобо гээд энээн тушаа республикын газетэнүүд бэшэһэн байдаг. Курсантнууд командирайшье, инструкторайшье дүршэл эндэ абадаг байба. Тиигэбэшье тус һургуулиин ажалда бэрхэшээлнүүд тохёолдодог бэлэй. Юун бэ гэхэдэ, Буряадай тала дайдаар нүүжэ ябаһан малшадай хүбүүдэй сэрэгэй журамда, албанда гансата һураха гээшэнь бэрхэшээлтэй байдаг һэн. Һуралсалай хэрэгсэлнүүд дуталдадаг, буряад хэлэн дээрэ номууд огтолон байгаагүй, зарим курсантнууд ородшье хэлэ мэдэхэгүйнүүд байдаг һэн. Эдэ мэтын бэрхэшээлнүүд байн-байн дабагдаа һааб даа. Сэрэгэй үгэнүүдые оршуулхын тулада Монголой Арадай армиин консультант Чултум уригдаһан юм.

Республикын партийна, совет зургаанууд Буряад морин сэрэгэй һургуулида саг үргэлжын туһаламжа үзүүлдэг байһан юм. 1925 оной мартын 18-да Парижай коммунын үдэртэй дашарамдуулан, Буряад ороной Соведүүдэй II съездын үмэнэһөө М. Н. Ербанов энэ һургуулида Улаан туг барюулаа һэн. Тэрэл жэлдээ апрелиин эхеэр партиин обком комиссар В. С. Токмаковой элидхэл шагнаад, морин сэрэгэй һургуулиин байдал хаража үзэбэ. Тиигээд зохихо туһаламжа үзүүлһэн байгаа.

1925 оной зун Сибириин сэрэгэй округой штабай түлөөлэгшэд ерэжэ шалгаһан байгаа. Тиин тус һургуулиин байдал, һуралсал яһала һайн, курсантнууд ехэ оролдосотойгоор һуралсана гэжэ партиин обкомдо эдэиэр дуулгаһан юм.

Партийна ячейкэнь (секретариинь Н. С. Кузнецкий) һургуулида ехэ юумэ эрхилдэг, хамагые холбогшо, нэгэдүүлэгшэ хүсэниинь байһан юм. Мүн комсомолой организацишье (секретариинь И. Куриганов) ехэ хүдэлмэри ябуулдаг бэлэй. Коммунистнууд болон комсомолшууд политическэ хүмүүжүүлгын, соёлой хүдэлмэри эрхилдэг байба. Һуралсалһаа гадуур ябуулдаг хүдэлмэреэр, сэрэгэй спортоор тус һургуули бригада соогоо шан абаа һэн.

Партийна, политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, курсантнуудые пролетарска интернационализмын, арадуудай хани барисаанай үзэлөөр, сэрэгэй нэгэдэл бэхижүүлхээр курсантнуудые хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдодог бэлэй.

1925 оной намар Буряад морин сэрэгэй һургуули эмхидэнги коллектив болонхой, һуралсалай, материальна баазатай болоһон байба. Түрүүн ороһон курсантнууд 10 һара соо һуралсажа, программаа дүүргэбэ.

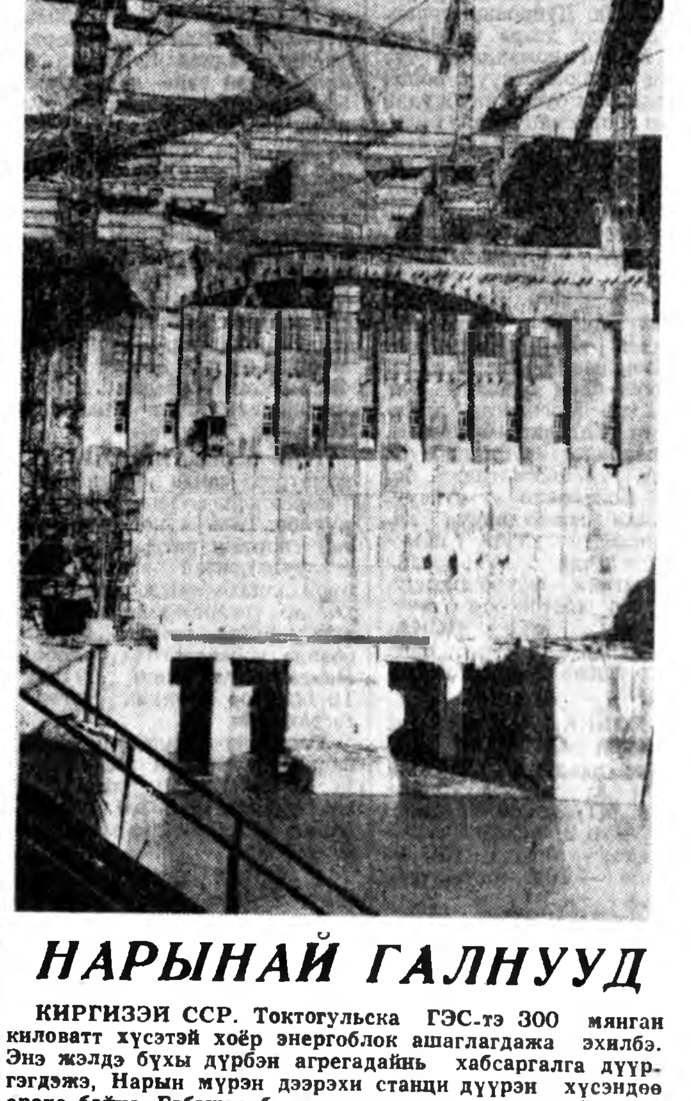
1925 оной ноябриин 15-да морин сэрэгэй һургуули дүүргэлгын баяр ёһолол болобо. Курсантнууд бултадаа шалгалтаяа барижа, Улаан Армиин командирнуудай нэрэ зэргэ абаба. Зариманиинь саашаа һуралсаха болонхой. Буряад зоной дундаһаа түрүүшын Улаан командирнуудые һургажа гаргаһан ушар ехэ удха шанартайда тоологдоһон байна. Түрүүн дүүргэһэн эдэ командирнуудай зариманиинь һургуулидаа хүдэлхөөр үлөө. Нүгөөдүүлынь морин сэрэгэй эскадрондо алба хэхэ болобо.

Буряад морин сэрэгэй һургуули хоёр жэл соо хүдэлөө, зуу гаран командирнуудые бэлдээ һэн, 1927 оной ноябрь һараһаа Буряадай морин сэрэг дивизиондо ороһон юм.

Буряад орондо морин сэрэгэй һургуули байгуулһан ушар хадаа Коммунис партиин, совет гүрэнэй ленинскэ национальна политикын бодото бэелэл мүн болоно. Энэ ушар хадаа арадуудта адли тэгшэ эрхэ хангаха, гээгдэнги национальна заха хизаарнуудай бодото гээгдэлые усадхаха гэһэн алхам мүн.

Түрүүшын сэрэгэй часть байгуулгатай холбоотой асуудалнуудые шиидхэхэдээ, республикын партийна, совет зургаанууд СССР-эй реввоенсоведэй зүгһөө, Сибириин сэрэгэй округой зүгһөө, Улаан тугта 5-дахи армиин, морин сэрэгэй 5-дахи бригадын зүгһөө туһаламжа абадаг байһан юм. Буряадай сэрэгэй зургаание байгуулха хэрэгтэ ород арадай аха дүүгэй туһаламжа энээндэшье үзэгдөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

А. ГУРУЖАПОВ.

НАРЫНАЙ ГАЛНУУД

КИРГИЗЭЙ ССР. Токтогульска ГЭС-тэ 300 мянган киловатт хүсэтэй хоёр энергоблок ашаглагдажа эхилбэ. Энэ жэлдэ бүхы дүрбэн агрегадайнь хабсаргалга дүүргэгдэжэ, Нарын мүрэн дээрэхи станци дүүрэн хүсэндөө орохо байна. Гэбэшье барилга энээгээр дүүрэхэгүй. Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ Тегерак гэжэ хада соо машинын хоёрдохи зал баригдахаар хараалагданхай. Эндэ 300 мянган киловатт хүсэтэй үшөө хоёр турбина табигдаха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Токтогульска ГЭС-эй плотина; бетон шудхагшадай түрүү бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа): Ж. Анарбаев, бригадир С. Феттаев, М. Сабитов, И. Ксенофонтов, М. Халикова болон А. Камбаров.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Буряадай уран зохёолшодой холбоондо неделидээ нэгэ дахин литературна «средэнууд» болодог. Шэнэ роман, туужа, зүжэг, поэмэ болон уран шүлэгүүдэй согсолборинуудые олоороо зүбшэн хэлсэжэ, дутуу дундыень элирүүлжэ, хайшан гэжэ заһаха, мүлихэ тухай зүбшэл залуу, наһатайшье авторнуудта үгэдэг заншалтай.

Гадна литературна «средэнуудта» Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай, партийна болон советскэ эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уран зохёолшод уулзажа, арадай ажахын шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые һонирхон шагнадаг байна. Шухаланиинь гэхэдэ, хөөрэлдөөн мнил үнгэрдэггүй, шиидхэгдээгүй зарим асуудалнуудые хамтын хүсөөр шиидхэхэ тухай, тиигээд бэе бэеһээ зүбшэл заабари абалсажа байха тухай хэлсэнэ. Уран зохёол бэшэхэ хэрэгтэ иимэ уулзалганууд айхабтар туһатай. Ажабайдалай гүн сооһоо темэеэ шүүрдэжэ абахадань туһална.

Һаяшаг эндэ һонирхолтой уулзалга болоо. Уран зохёолшод Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. В. Бутухановтай уулзажа, тэрэнэй хөөрөөе һонирхон шагнаһан байна. Милициин ажал хүдэлмэри тухай министр хөөрэһэн, мүн али олон ушараар ниитын журам эбдэгшэдтэй эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэ олониитэ сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ гэжэ тэмдэглэлээ. Энэ хэрэгтэ уран зохёолшодой, журналистнуудай эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр бүриин хэрэгые харууលһан зураглал, очерк, туужа гэхэ мэтые бэшэхыень тэрэ уряалаа.

Манай корр.

1974 ОНОЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Үнгэрһэн жэлдэ Польшын Арадай Республикын ажалшад промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргалгаяа улам ехэдхэһэн байна. Тэрээнэй хэмжээн 12,5 процентээр дээшэлээ. ПНР-эй һэргээн бодхоогдоһоор 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудаа коллективүүдэй дүүргэһэнэй ашаар иимэ үрэ дүн хангагдаһан байна.

Польшын Арадай Республикын ажалшад ороной социально-экономическа хүгжэлтын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэв.

1973 онойхитой жэшэбэл, нёдондо жэл республикын национальна олзо доход 10 процентээр ургаһан байна гэжэ Главна статистическэ управлени мэдээсэнэ. Ажалай бүтээсэ 7 процентээр дээшэлээ.

1974 ондо 11,3 миллион гэхэ гү, али 1973 онойхиһоо 3,3 процентээр олон хүн үйлэдбэриин ниитын секторто хүдэлһэн байна. Промышленностьда 4,6 миллион хүн ажаллаа.

Сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, ороной хүдөө ажахын ажалшад ехэ амжалтануудые туйлаа.

Варшава. (ТАСС).

РСФСР АВТОНОМИТО республиканудай ҺОНИН

ТООЛОН ТОДОРХОЙЛГЫН ТҮБ

Мариин автономито республикын ниислэл Йошкар-Ола хотодохи «Электроавтоматика» заводто үйлэдбэриие автомат аргаар хүтэлбэрилхэ түхеэрэлгэ (АСУП) ашаглагдажа эхилбэ. Заводой тоолон тодорхойлгын түбтэ «Минск-32» тухайлэй машинанууд тодхогдонхой.

Үйлэдбэридэ хэрэгтэй болохо түүхэй эд ба материалай хэмжээн, түхеэрэлгэнүүд хэр ашагтайгаар хэрэглэгдэнэб, цехүүд соогуур детальчуудай «ябаса» гэхэ мэтын асуудалнуудые тоолон тодорхойлгын түб шиидхэдэг болоо. Мүнөө тэрэнэй хүсөөр технологическа ба хүтэлбэрилгын гушаад зорилго бэелүүлэгдэнэ.

Табан жэлэй түгэсхэхы 1975 ондо энэ заводой үйлэдбэриин хэмжээн 12 процентээр ехэ болохо юм. Тэрэниие хүсэндэнь хүргэхэ хэрэгтэ тоолон тодорхойлгын шэнэ түб ехэ үүргэтэй.

В. АЛЕКСЕЕВ.
Йошкар-Ола.

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

Чечено-Ингушай Карабулакска хуурай реагентнүүдэй заводто үрэмдэлгэдэ хэрэглэгдэхэ порошогто адлирхуу шэнэ маркын продукци гаргагдадаг болобо. Энэ завод хадаа тиимэ продукци гаргадаг ороной доторхи орой ганса предприяти юм. Манай ороной нефть бэдэрэн ологшодой хүдэлдэг газар бүхэндэ энэ заводой продукци хэрэглэгдэдэг байна.

Табан жэлэй түсэбые 1975 оной ноябрь болотор дүүргэхын тула социалис мүрысөөн предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэржэ байнхай. Түгэсхэхы жэлдэ түсэбһөө гадуур 120 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн социалис уялга заводой коллектив баталан абаа.

Г. НАСОНОВ,
ТАСС-ай корр.
Грозный.

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Хойто-Осетиин таряашад энэ жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса хуряахын тула бэлдэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Республикын колхоз болон совхозууд «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта 450 мянган тонно нютагай үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 150 мянган тонноор ехэ болоно. Тарилгын техникэ түргөөр, һайн шанартайгаар заһабарилагдана, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэнэ.

Кировскэ районой «Казказ» колхозой Социалис Ажалай Герой Еруслан Дзогоевой хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан звеногой гэшүүд табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй баян ургасын түлөө тэмсэлдэ жэшээ харуулжа ябана. Тэдэнэр гектар бүриһөө 100 центнер кукуруза хуряахын түлөө тэмсэжэ эхилээ. Энэнь нёдондонойхиһоо 27 центнерээр ехэ болоно. Звеногой гэшүүд бүхы участогтаа намарай паар хахалаа, минеральна ба нютагай үтэгжүүлгэ урданайхиһаа ехээр гаргаа.

Т. ЕФИМОВ,
ТАСС-ай корр.
Орджоникидзе.

ЧУВАШАЙ МАРКАТАЙГААР

Чебоксарай электроприборнуудые бүтээдэг заводто шэнэ түхэлэй приборнууд һаяхан бүтээгдэн гаргагдаба. Коммутаторнуудай электросигналнууд манай орон дотор түрүүшынхеэ бүтээгдэдэг болоо. Тиимэ приборнууд электротехническэ ба химиин промышленностиин предприятинуудта хэрэглэгдэдэг юм.

Тус предприятиин 12 түхэлэй прибор Гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн байгаа. Энэ заводой продукци манай ороной бүхы республиканудта эльгээгдэнэ. Чувашай маркатай орёо, приборнууд энергетикэдэ, металлургида, автомобильна ба уһан замай транспортда хэрэглэгдэдэг байна. Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ 4 миллион шахуу прибор энэ предприятиин конвейерһээ гаргагдахаар түсэблэгдэнэ.

В. ЖЕЛЕЗНОВ,
ТАСС-ай корр.
Чебоксара.

ХҮСЭ ШАДАЛАА ТУРШАНА

СПОРТ

Дүрэ буляалдаата барилдаагаар хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн уржадэр Улаан-Үдэ хотодо, Буряадай хүдөө ажахын институдай спортын зал соо нээгдэбэ.

Хара далайн эрьеһээ Номгон далай хүрэтэрхи үргэн дэлюун дэбисхэр дээрэ хабтайн нэмжыдэг Россин Федерациин хүдөө ажахын 18 дээдэ һургуулиин 150-яад барилдаашан, эдэнэй дунда спортын 10 гаран мастер, мастерта 40 гаран кандидат, бэшэниинь мэргэжэл шадабаритай, бэлигтэй нэгэдэхи разрядтай спортсменүүд энэ ехэ нааданда хабаадажа байна.

Урда урдын жэлнүүдтэ имэ мүрысөөнүүдтэ ходоо амжалта илалта туйладаг байһан Казаниин, Пермиин, Красноярскын, Благовещенскын хүдөө ажахын институдуудай. Москвадахи Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин, Ленинградай ветеринарна институдай түлөөлэгшэд манай республикын ниислэл хотодо суглараа. СССР-эй спортын мастернууд Виктор Баймеев, Геннадий Махутов, Илья Гармаев, спортын мастерта кандидадууд Сергей Самбуев, Николай Чагдуров, Гармажап Цыренов, Александр Оглоблин, Сергей Хахалов, Валерий Дугаров, 1-дэхи разрядтай Бата Жамсаранов гэгшэд имэ мүрысөөндэ ходо дээгүүр һуури эзэлдэг байһан Буряадай хүдөө ажахын институдай нэрэ хүндые хамгаалжа байна.

Энэ ехэ мүрысөөе нээлгын парад сугларагшадта удаан саг соо мартагдахагүй байха. Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор К. Д. Миронов, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын түлөөлэгшэ Г. Н. Атутов, мүн мүрысөөнэй ахамад судья, Бүхэсоюзна категориин судья А. Ш. Шайхутдинов гэгшэд заншалта нааданай нээгдэһээрнь барилдаашадые, сугларагшадые халуунаар амаршалаад, Россин хүдөө ажахын институдай тус мүрысөөндэ мэргэжэл шадабаряа харуулан, ехэ амжалта туйлан, илажа гараад, түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэ олохыень спортсменүүдтэ хүсөө.

1974 оной Россин Федерациин чемпион, спортын мастер Хазиб Гараев (Казань), Буряадай АССР-эй бэрхэ барилдаашад — спортын мастернууд Виктор Баймеев, Илья Гармаев болон бусад мүрысөөнэй туг үргэбэ.

Спортын ба актова залнууд соо дэлгээгдэһэн ковер дээрэ барилдаашад хаба шадалаа туршаһан байна.

Эгээн хүнгэн шэгнүүртэ (48 килограмм) Примориин мастерта кандидат Г. Соколов Буряадай хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Сергей Самбуевтай уулзажа, түрүүшээр ана-мана тулалдан, олонхие һонирхуулаа. Гэбэшье саашадаа манай барилдаашан добтолгоёо улам эршэдхэн, 4,5 минутын үнгэрхэдэ, нүгөөдэеэ нюргалдуулан унагааба. Эндэ Н. Козин (Казань) К. Корнев (Пермь) хоёрой барилдаан түргөөр, 45 секундын турша соо һүүлшынь илалтаар дүүрэө.

Удаадахи шэгнүүртэ Благовещенскын түлөөлэгшэ Константинов, 1974 оной РСФСР-эй чемпион Хазиб Гараев (Казань) гэгшэд барилдахань гээд соносхоходонь, зал соо хүлгөөтэй болошобо. Эндэ мэргэжэл ехэтэй барилдаашан Гараев очкогоороо диилээ. Манай хүдөө ажахын институдай барилдаашан Николай Чагдуров Красноярскын спортын мастер Васильевтай уулзахадаа, нэрэ зэргэһээнь далдирангүй, эдэбхитэйгээр барилдажа илаһан байна.

62 килограммай шэгнүүртэ барилдахыень сугларагшад тэсэжэ ядан хүлеэбэ. Энэньшье ойлгосотой һэн. Буряадай хүдөө ажахын институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрые даагша, институдай барилдаашадай тренер, спортын мастер Виктор Баймеев Пермиин хүдөө ажахын институдай бэрхэ барилдаашан Долгихтай уулзаха байгаа. Эндэ табадахи минутада Баймеев нүгөөдэеэ нюргалдуулан унагаажа, сугларагшадые баясуулаа. Алас-Дурна зүгэй чемпион, Благовещенскын хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ спортын мастер Коркин Примориин Плахотнюгые (1-дэхи разряд) диилэһэн байна.

Удаадахи шэгнүүртэ Казаниин түлөөлэгшэ, спортын мастер Р. Хасанов, Буряадай хүдөө ажахын институдай барилдаашан Александр Оглоблин гэгшэд түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзахал ха гэжэ спортдо дуратайшуул багсаамжална.

74 килограммай шэгнүүртэ Сергей Хахалов (БурАССР) Благовещенскын 1-дэхи разрядтай Бородиние тогтоон торгонгүй булиһан байна. Эндэ Эрхүүһээ ерэһэн Баир Зыгбеев Вологдагай түлөөлэгшэ Максименков хоёрой уулзалга шанга, һонирхолтой тэмсэлээр үнгэрөө. Тиигэбэшье 4-дэхи минутада бар хүсэтэй Зыгбеев нүгөөдэеэ диилэжэ, мүрысөөнэй удаадахи шатада гараба.

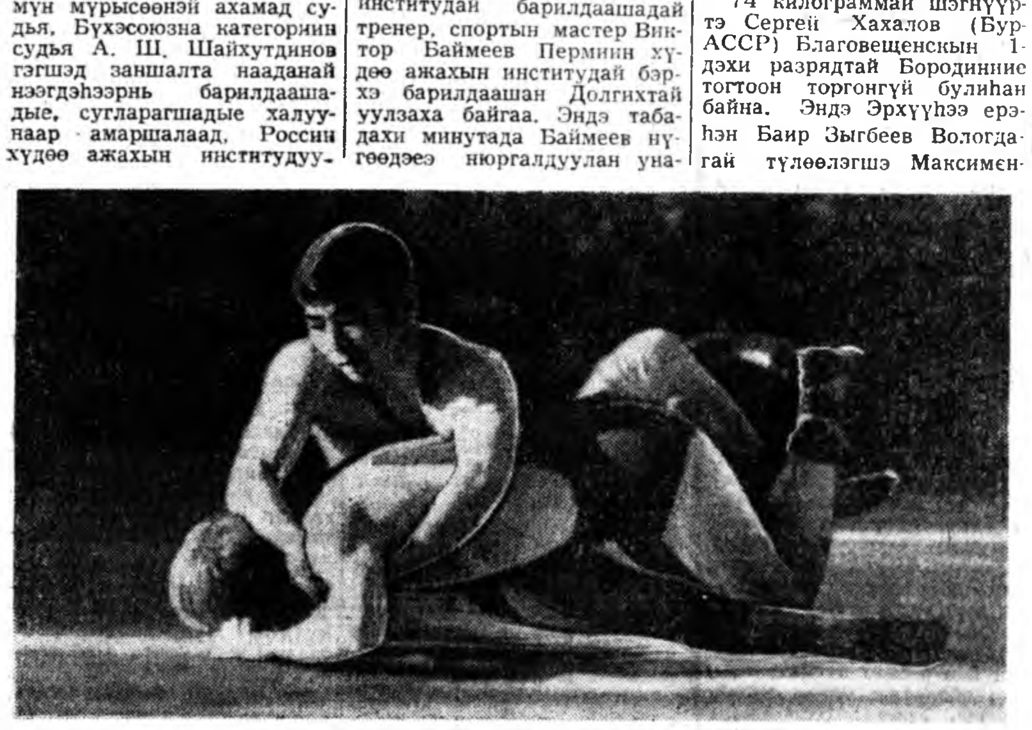
90 килограммай шэгнүүртэ манай түлөөлэгшэ, «Буревестник» ДСО-гой Центральна Соведэй суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Г. Махутов Красноярскын бар хүсэ ехэтэй барилдаашан Титовтой түгэсхэлэй нааданда гараха аргатай байна.

Хүндэ шэгнүүртэй барилдаашадай мүрысөөн сугларагшадые илангаяа һонирхуулаа. Эндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ, спортын мастер Илья Гармаев Азово-Хара далайн хүдөө ажахын институдай нэгэдэхи разрядай спортсмен А. Лаврентцовые бэлэхэнээр илаа.

Энэ үдэрэй нааданай түрүүшын дүхэригтэ манай барилдаашад Гармажап Цыренов, Валерий Дугаров, Бата Жамсаранов гэгшэд мүн лэ илаһан байна.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: СССР-эй спортын мастер Виктор Баймеев (доодо таладань) Пермь хотоһоо айлшаар ерэһэн мастерта кандидат Долгих гэгшэтэй барилдажа байна. Дээдэ таладань — СССР-эй спортын мастер Илья Гармаев Александр Лаврентцовтой барилдана.

Л. ҺАЙДУРОВАЙ фото.

Б. МИТЫПОВ—ХОТЫН ЧЕМПИОН

ШАТАРААР Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө ана мана тулалдажа, шадамар бэрхээр наадаһан мастерта кандидадууд В. Агафонов, В. Залкинд, нэгэдэхи разрядай шатаршад Н. Маншеев, Б. Митыпов, И. Брылев гэгшэд бусадай дундаһаа онсо шалгараа. Һүүлшын уулзалгын урда тээ тус тустаа 6,5 очкотой болоод байһан Агафонов, Митыпов хоёр мүрысөөнэй таблица толгойлжо ябана.

Һүүлшын нааданда мастерта кандидадууд В. Залкинд В. Агафонов хоёр наадаба. Залкинд хюлгэ дээрэ булюу байдалтай боложо, нүгөөдэнь ябадал бүхэнөө удаан бодомжолжо хэхэдээ, наадаха сагайнгаа дүүрэхэ болоходо тэбдэшэнэ, шүүгдээб гэхэ баатай болобо.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Н. Матвеев Баир Митыповтэй наадахадаа, түргэн саг соо шүүгдэшоо. Тиин Митыпов дүн хамта 7,5 очкотой боложо, Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Брылев—7. Маншеев, Агафонов, Залкинд гэгшэд 6,5 очкотой боложо, удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

* * *

БУРЯАДАЙ хүдөө ажахын институдай багшанар, хамһабариин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда спортын зургаан зүйлөөр «Энхэ элүүрэй спартакиада» эхилбэ. Спартакиадын программада шатар, даам наадалга оруулагданхай. Мүрысөөндэ институдай табан факультет, захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй команданууд хабаадалсана. Шатараар эхилһэн нааданда команда бүриһөө 15 хүн хабаадалсаһан байгаа.

Хүдөө ажахые оньһожоруулгын факультедэй команда шатараар болон даам наадалгаар дүн хамта 49,5-очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Экономическа, агрономическа факультедэй команданууд хоёрдохи, гурбадахи һууринда гараба.

* * *

Баргажанай аймагай шатаршан, мастерта кандидат Николай Галданов шатараар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө бэшэгээр эхилһэн нааданда эрхим һайн дүн харуулжа, түрүү һуури эзэлбэ. Мастерта кандидат Александр Самарин гурба-дүрбэдэхи һуури эзэлбэ. Тиин манай республикын түлөөлэгшэд Николай Галданов Александр Самарин хоёр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР...

★ ФУТБОЛ. СССР-эй суглуулагдамал командын футболистнууд Югославида айлшалжа ябахадаа нүхэр ёһоной үшөө нэгэ уулзалга үнгэргэбэ. Энэ наадан Дундада далайн Дубровник курортын стадион дээрэ үнгэргэгдөө. Манай командатай тус хотын футболистнууд болон Югославиин бусад клубуудай эрхим спортсменүүдһээ бүридэһэн суглуулагдамал команда наадаһан байгаа. Эндэ совет оронной футболистнууд 2:1 тоотойгоор шүүгээ. Манай командын футболистнууд Шевченко, Колотов гэгшэд нэжээд бүмбэгэ сохижо оруулһан байна.

Үбэл дунда Москвада эхилһэн «Жаахан-футбол» гэгдэһэн наада хараха дуратайшуул олон байба. Энэ нааданда Москвагай дээдэ класста наададаг «Спартак», «Торпедо», «Динамо», ЦСКА, «Локомотив» болон Болгариин суглуулагдамал команданууд хабаадалсаба. Түрүүшын уулзалгада «Торпедо» «Спартагай» футболистнуудые 6:4 тоотойгоор шүүһэн байна. Мүн ЦСКА-гай команда «Динамын» футболистнуудые 4:3 тоотойгоор шүүгээ.

★ ХОККЕЙ. Ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай хоёрдохи дүхэриг дүүрэбэ. Һүүлшын наадан «Трактор»—«Кристалл» — 6:2, «Спартак» — «Торпедо» — 6:5, ЦСКА — «Химик» —10:2 тоотойгоор дүүрэбэ.

★ БҮМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙГЭЭР дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Финляндида эхилбэ. Түрүүшын уулзалгада дэлхэйн чемпионууд —СССР-эй суглуулагдамал командын хоккеистнүүд Швецинн национальна командада 1:3 тоотойгоор шүүгдэшоо. Мүн энэ үдэр Финляндиин команда Норвегиин спортсменүүдые 2:1 тоотойгоор шүүһэн байна. Амаралтын үдэр Совет ороной хоккеистнүүд Норвегиин командые 8:0 тоотойгоор шүүжэрхибэ. Харин Швециин спортсменүүд Финляндиин командые 3:2 тоотойгоор шүүхэдээ, хоёр нааданһаа 4 очкотой боложо түрүүлбэ.

★ САНА. СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ Ижевскын спортсменка Галина Кулакова 5 километрэй зайе 15 минута 50,7 секунда соо гаталжа түрүүлбэ. Тэрэ 10 километрэй зайе мүн лэ бусадһаа түрүүлэн гаталһан байгаа. 15 километрэй зайда эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Сыктывкарай спортсмен Николай Бажуков эрхимлэбэ. Тэрэ зайгаа 43 минута 46,9 секунда соо гаталһан байгаа. 15 километрэй зайда урилдахадаа, мүн трамплинһаа һүрэхэдөө дүн хамта 422,95 очко абаһан Ленинградай спортсмен Анатолий Хайгонен түрүүлбэ.

Киевэй Иван Бяков 10 километрэй зайда биатлоноор үнгэргэгдэһэн урилдаанда түрүүлбэ. Тиин мүнөө 30 наһатай спортын ветеран ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтажа, Инсбурк хотодо үнгэргэгдэхэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха болобо. Наадан февралиин 11-һээ 16 болотор Италида үнгэргэгдэхэ юм.

Горькиин Владимир Клепацкий Карпадай хадануудта түхеэрэгдэһэн трамплинһаа һүрэхэдөө 231,6 очко абажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

★ БОКС. Совет ороной спортсменүүд США-гай хото городуудай боксернуудтай хэдэн уулзалга үнгэргэхөөр холын замда мордоһон юм. Мүнөө эдэнэр США-гай Стейтлайн (Невада штат) хотын боксернуудтай уулзахадаа 6:1 тоотойгоор шүүбэ.

Эндэ Карагандагай Бахтай Сапеев, Ереванай Давид Торосян, Олимпиин нааданай чемпион, Москвагай Вячеслав Лемешев, эдиршүүлэй дундаһаа Европын чемпион, Москвагай Михаил Бычков гэгшэд бүхы уулзалгануудаа нокаудаар шүүжэ гараһан байна. Ждановай Анатолий Климанов Майк Кларкые очкогоороо шүүһэн байгаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүндэ шэгнүүртэнэй рингдэ гарахада сугларагшадай дунда шууяатай, хүхюутэй болодог бэзэ. Эндэшье Магаданай Игорь Высоцкий Джеймс Чемпен гэгшэдэй рингдэ бии болоходонь, сугларагшадай дунда хүлгөөтэй болоно. Гурбадахи раундын ябажа байхада рингын судья наада болюулжа, «Высоцкий шүүгээ» гэжэ гарынь үргэбэ. Челябинскын Александр Журавлев хоёрдохи раундда нидхээ шулгаржа, саашадаа наадаха эрхэгүй болоо.

★ ШАТАР. Эхэнэр шатаршадай дунда дэлхэйн чемпионкотой наадаха эрхэ олохын түлөө эхилһэн нааданай гурбадахи парти наадагдаба. Тиин эдэнэр дахинаа тэнсэжэ, нааданай тоо 1,5:1,5 болобо.

★ КОПЕНГАГЕН. Январиин 28-һаа февралиин нэгэн болотор фигурна һолжоролгоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө эндэ эхилхэ мүрысөөндэ 19 ороной 109 спортсмен сугларба.

СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд — Европын зургаан удаа чемпион болоһон, Москвагай Ирина Роднина, Европын хоёр удаа чемпион Александр Зайцев, Надежда Горшкова—Евгений Шеваловский, Ленинградай Марина Леонидова—Владимир Боголюбов гэгшэд ошонхой.

Елүүр дээрэ хатар танца гүйсэдхэгшэдэй дунда Европын дүрбэ удаа чемпион Людмила Пахомова—Александр Горшков, үнгэрэгшэ жэлдэ Европын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ бронзо медальда хүртэһэн Наталья Линичук—Геннадий Карпоносов, Ирина Моисеева—Андрей Миненков бии.

Ганса нэгээрээ һолжорогшодой дунда ороной чемпион болоһон Ленинградай Юрий Овчинников, мүнгэн медальтай Сергей Волков, Владимир Ковалев (Москва), эхэнэрнүүд сооһоо Москвагай Людмила Баконина гэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадахаяа мордобо.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Г. Аксен, СЕПГ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер, СЕПГ-гэй ЦК-гай уласхоорондын харилсаа холбооной таһагые даагша П. Марковский гэгшэдэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Москва ошоод байһан тухай ГДР-эй газетэнүүд мэдээсэнэ. Совет талаһаа — КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушевай, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаковой, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремовэй, ГДР-эй талаһаа — Г. Аксенэй, О. Фишерэй, П. Маковскиин, ГДР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Г. Оттын хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай, харилсаа холбооной асуудалнууд вүбшэн хэлсэгдэһэн, уласхоорондын гол шухала асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байна.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак түрүүтэй ЧССР-эй партийно-правительственна делегациин һаяхан албанай хэрэгээр Болгари ошоод бусалга манай арадуудай хоорондохи заншалта хани барисаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээгээ, Европодо, бүхы дэлхэй, дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангалгын аша туһада уласхоорондын оршом соо Советскэ Союзай ба аха дүү бусад социалис оронуудай хоорондохи нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ замдахи шэнэ шата болоо гээд Софиин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Египедэй президент А. Сададай хани ёһоной албанай хэрэгээр Францида ерээд байһан тухай, А. Сададай ба Франциин президент В. Жискар д'Эстэнэй хоорондо эхилһэн хөөрэлдөөнүүд тухай Парижай, Каирай газетэнүүд үргэнөөр мэдээсэнэ.

ТОБШОХОНООР...

БЕРЛИН. Освенцим гэжэ фашис концентрационно лагерьта тамалагдан хаагдажа байгшадые Совет Армиин сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Берлинэй олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан ГДР-эй эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй тэмсэлшэдэй комитедэй үүсхэлээр эндэ болобо. Республикын партийна ба гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, урдань үхэлэй лагерьта тамалагдан хаагдаһан хүнүүд фашизмын хорото һабарһаа унагшадай дурасхаалые ёһолон хүндэлхэеэ ерэбэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Г. Аксен суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзтай эбдэршэгүй хани барисаагаа бэхижүүлхыень сугларагшадые уряалаа.

ЛИССАБОН. Португалиин ба ГДР-эй хоорондын удаан болзорой худалдаа наймаанай хэлсээндэ гар табигдаба. Али алиндань ашаг туһатай худалдаа наймаа хэхые энэ хэлсээгээр хараалагдана.

МАДРИД. Овьедо провинцидахи «Астильерос де Хихон» гэжэ судна бүтээдэг компаниин 4 мянга гаран хүдэлмэришэн буһалгаа соносхобо. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха, хүдэлмэриһөө гаргагдаһан нүхэдыень ажалдань абаха эрилтэнүүдые эдэнэр табина.

ОСЛО. Тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, Норвегиин промышленностиин олонхи һалбаринуудта ажалладаг эхэнэрнүүдэй салин хүлһэн тон адляар хүдэлдэг эрэшүүлэй салинһаа 15—20 процент тээр доошоо байна.

БУЭНОС-АЙРЕС. 1972 оной март һараһаа хойшо 400 мянга шахуу хүн Уругвайһаа гаража, ондоо тээшээ нютаг урилан ошоо. Эдэнэй олонхид гуша хүрөөгүй зон юм гээд Аргентиин нютаг ороноо урилагшадай асуудалнуудые шиидхэдэг управлени мэдээсэнэ. (ТАСС).

БЕЙРУТ

ЛИВАНАЙ УРДА ЗАХАДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Ливанай урда районуудта эсэргүүгээр Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэд харата муухай ябуулгануудые үүдхэжэ байна. Энээнһээ уламжалан, амгалан тайбан хүн зон ехэ хохидолдо ороно. Һаяхан ехэ буугаар буудахадаа, Кфар-Шуба гэжэ тосхониие һандааһан, үнэһэн тоброг болгоһон байгаа. Урда Ливанай Кхар-Хаммам, Рашайя Аль-Фуххар гэжэ һуурин тосхонуудай хүн зон эндэһээ зугадан тэрьедэхэ ушартай болоо. Аль-Хаббария, Аль-Фардис тосхонуудта мүн лэ имэ байдалтай. Израилиин ээрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудһаа зугадан тэрьедэжэ, эндэхи хүн зон шухала хэрэгтэй юумэеэ монсогойлон абаад, нютагһаа холодон гарана.

Һаяхан болоһон зүблөөн дээрэ Ливанай президент С. Франжье, премьер-министртэй, оборонын ба гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө, ороной урда захадахи байдалые хэлсэһэн байна. Араб гүрэнүүдэй хамгаараа өөһэдыгөө хамгаалха Соведэй Каирта болохо заседани дээрэ Ливанай хараа бодол харагдажа үзэгдэхэ байна гээд Ливанай хэблэл мэдээсэнэ. Ороной урда районуудта эсэргүүгээр Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй хорото ябуулгануудаа үргэдхэһэнтэйнь дашарамдуулан, Ливанай гуйлтаар энэ заседани болохо юм.

СТОКГОЛЬМ

С. Андерссоной мэдүүлгэ

ТАСС

Сайгон хархис засаг захиргаанда сэрэгэй туһаламжаяа үргэдхэхэ гэһэн США-гай хорото муухай түсэбые эрид буруушаажа байһанаа Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Свен Андерссон мэдүүлээ.

Вьетнамдахи дайе зогсоохо, амгалан байдал һэргээхэ тухай Парижай хэлсээндэ гар табигдаһаар хоёр жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаан Стокгольмдо болобо. С. Андерссон энэ суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ. Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ Америкын хамааралсалга эндэхи шахардуу шанга байдалые улам хүшэр бэрхэшээлтэй болгохо байна гэжэ мэдүүлээ.

Парижай хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо сайгон захиргаан дай болюулха тухай гуримуудые нэгэтэшье дүүргээгүй. Имэ гутамшаг муухай ябадалайнгаа түлөө Тхиеугай захиргаан харюусаха зэргэтэй гээд тэрэ хэлэбэ.

БОНН

АЛИ АЛИНДА АШАТАЙ ТУҺАТАЙ

ТАСС

СССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи үрэ ехэтэй экономическа харилсаа холбоон оронуудаймнай хоорондохи политическэ харилсаанда һайнаар нүлөөлнэ гэжэ Мюнхендэхи «Машинен-унд цанрадфабрик» гэжэ станок бүтээдэг компаниин правлениин гэшүүн Герхард Найп ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Энэ фирмын ба совет гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хоорондо зохисотой харилсаа холбоон тогтоогдонхой. Манай компани станогуудые, түхеэрэлгэнүүдые КамАЗ-да эльгээдэг юм. Советскэ Союзһаа абаһан захилнуудаа бэелүүлхын тула эдэбхитэй, габшагайгаар ажаллажа, ехэ олзо олонобди гэжэ Г. Найп тэмдэглээ. Совет талын ехэ эрилтэнүүд манай үйлэдбэриин технологиие саашадань хүгжөөхэ арга олгоно.

Совет гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдтэй харилсаа холбоомнай саашадаа улам үргэдхэ байха гээд тэрэ хэлэбэ.

ЛИССАБОН

Португалиин Компартиин документ

ТАСС

Португалиин Компартиин генеральна секретарь Альваро Куньял январиин 27-до Лиссабондо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ПКП-гэй ЦК-гай һүүлшын пленум дээрэ абтаһан документ тухай соносхобо.

Орон доторхи политическэ байдалда Коммунис парти үндэр сэгнэлтэ үгэнэ гээд энээн дотор хэлэгдэнэ. Португалидахи демократическа революци шиидхэхы шатадаа орожо байна. Монополинуудта, ехэ ехэ газар элдүүрилжэ байдаг баяшуулда эсэргүү тэмсэлээ үргэдхэһэнэй, ороной экономико хүтэлбэрилгэдэ үргэн ниитэ ажалшадые хабаадуулһанай ашаар мүнөөнэй экономическа бэрхэшээл түбэгүүдые Португали гаталан дабажа шадаха юм гээд документ соо хэлэгдэнэ.

Демократическа революциин саашанхи хүгжэлтэдэ һаад тойбо татаха гэһэн хархис хүсэнүүдэй али бүхы һэдэлгэнүүдые усадхан зайсуулха шухала гээд Компартиин документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

СИРИИН ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые «шата шатаарнь» гуримшуулан шиидхэлгые буруушааха байнаб гэжэ Сириин Араб Республикын президент Хафез Асад мэдүүлбэ. «Энэ таһаранги, ута унжагай хэмжээнүүд шэнэ дайе саража шадахагүй байна гэжэ би тоолоноб», —гээд Х. Асад американ журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Энэнь «Таймс» журналда толилогдоһон байна.

Гэхэтэй хамта, Сири энэ дайе хүсэнэгүй гэжэ САР-ай президент мэдүүлээ.

Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхадаг «аюулгүй хилэнүүд» тухай худал хуурмаг теориие Х. Асад эрид буруушааба. Үнэндөө Израиль аюулгүй байдал хангаха бэшэ, харин булимтаран эзэмдэхэ тухай бодомжолно.

Египет, Сири ба Иорданиие бэе бэеһээнь һалгаажа, энэ райондохи байдал гуримшуулхые туйлаха гэхэдээ, Араб гүрэнүүдтэй ами амяарантайнь сепаратна хэлсээнүүдые хэһэнэй ашаар Тель-Авив Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороо зүришэлдөөе зарим хубяарнь, «шата шатаарнь» шиидхэхые оролдоно.

«Аюулгүй хилэнүүд» тухай уряа лозунгоор далдалагдан, Израиль булимтаран эзэмдэһэн Араб газар дайдые өөртөө үлөөхэ гэһэн һэдэлгэ гаргана.

ВАШИНГТОН

Вашингтондо митинг болобо

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээнүүдтэ гар табигдаһаар хоёрдохи жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Зүүн-Урда Азиин оронуудай хэрэгүүдтэ США-гай хамааржа байһые буруушааһан митинг Вашингтондо болобо. Сайгон сэрэгэй захиргаанда 300 миллион доллар, Камбоджодохи Лон Нолой захиргаанда Холбоото Штадуудай 220 миллион доллар үгэхөөр хараалһан ушарые митингдэ хабаадагшад эрид буруушааба.

Сенатор Дж. Макговерн митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Парижай хэлсээе эбдэһэнэйнгээ түлөө Тхиеугай захиргаан харюусаха ёһотой гэжэ мэдүүлээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһан
«Түгэсхэхы жэлдэ — габшагай ажал» — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. Б. Николаевай республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ хэһэн элидхэл (эхин). «Мүрысөөнэй уряа: ехээр, һайнаар, шанга тайгаар» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһан
Б. И. Николаевай элидхэлэй түгэсхэл. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ (эхиниинь).

Гурбадахи хуудаһан
Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ (түгэсхэл). Юртэмсэ дээрэхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһан
«Барилгын ерээдүй» — Харахиновай статья. «Бүхы хото захил хэнэ» — фото мэдээсэл. Элдэб һониной суглуулбари. АПН-эй статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Үнгэтэ. «Женщина с острова Кихну» гэжэ телевизионно документальна фильмын премьерэ. 10.55—«РСФСР-эй хара бэшэ хүрьһэтэй зон». 11.25 — «Уран зохёолшо Леонид Соболевой зохёолой хуудаһанууд». 12.10 — үнгэтэ. «Ищу друга» — телевизионно - документальна фильм. 12.20 — «Таанадта эдир наһатан!». 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Шатарай һургуули». 13.30 — үнгэтэ. Футболоор уласхоорондын богонихон мүрысөөн. Түгэсхэлэй уулзалга. 14.00— СССР-эй арадай артист И. В. Ильинский уран гоёор уншаха. 15.10 — Техническэ забһарлалга. 15.20 — үнгэтэ. Фигурна һолжоролгоор Европын чемпионат. Хоёр хоёроороо һолжоролго. Данһаа дамжуулга хэгдэхэ. 16.50— «Олон миллион хүнүүдэй ленинскэ һуралсал». 17.20 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм (2-дохи сери). 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00—Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 19.30 — Телепанорама. 19.50 — «Зүүн Сибирь» — гэжэ киножурнал. 20.00 — «Коммунист» гэжэ телевизионно журнал. 20.30 — Соносхолнууд.

«Орбита». 20.40 — Үнгэтэ. Фигурна һолжоролгоор Европын чемпионат. Хоёр хоёроороо һолжоролго. Данһаа дамжуулга хэгдэхэ. 22.10 — Техническэ забһарлалга. 22.20 — «Олон миллион хүнүүдэй ленинскэ һуралсал», «Ажалай шэн габьяа». Украинын КП-гэй Полтавска обкомой нэгэдэхи секретарь Ф. Т. Моргун дамжуулгада хабаадаха. 22.50 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм (2-дохи сери. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.20 — Аха классай һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. «Альтаир» гэжэ телевизионно клуб.

«Орбита». 19.00 — Үнгэтэ. Футболоор уласхоорондын богонихон мүрысөөн. Түгэсхэлэй уулзалга. 19.30 — СССР-эй арадай артист И. В. Ильинский уран гоёор уншаха.

Улаан-Үдэ. 20.40 — «Экран дээрэ — Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуу ехэ дайн». «За нами Москва!» — уран һайханай фильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

Байгалай хойто эрьеэр, хойто аймагуудаар мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха, саһан орохо, багаханаар бордоһолхо. Бусад нютагуудта нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха, багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Байгалай урда эрьеэр, Зэдын, Хяагтын, Бэшүүрэй аймагуудта 11—16, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 26—28, үглөөгүүр 22—24, үдэртөө 12—14 градус хүйтэн болохо.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, отв. секретаря—50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.